

VPLIV VREDNOTENJA EKONOMSKIH KATEGORIJ NA POSLOVNE ODLOCITVE

mag. Branko Mayr

Ptuj, maj 1999

VSEBINA:

UVOD.....	4
EKONOMSKE KATEGORIJE	4
SREDSTVA.....	4
NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA.....	5
Opredelitev vsebine neopredmetenih dolgoročnih sredstev	5
Merjenje (vrednotenje) neopredmetenih dolgoročnih sredstev	6
OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA	8
Opredelitev vsebine opredmetenih osnovnih sredstev.....	8
Merjenje (vrednotenje) opredmetenih osnovnih sredstev.....	10
Presojanje vpliva opredmetenih osnovnih sredstev na poslovne odločitve	11
DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE	13
Opredelitev vsebine dolgoročnih finančnih naložb	13
Merjenje (vrednotenje) dolgoročnih finančnih naložb	15
Presojanje vpliva dolgoročnih finančnih naložb na poslovne odločitve	16
ZALOGE	17
Opredelitev vsebine zalog	17
Merjenje (vrednotenje) zalog	20
Presojanje vpliva zalog na poslovne odločitve	22
TERJATVE	23
Opredelitev vsebine terjatev.....	23
Merjenje (vrednotenje) terjatev	25
Presojanje vpliva terjatev na poslovne odločitve.....	27
KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE	28
Opredelitev vsebine kratkoročnih finančnih naložb	28
Merjenje (vrednotenje) kratkoročnih finančnih naložb	30
Presojanje vpliva kratkoročnih finančnih naložb na poslovne odločitve.....	30
DENARNA SREDSTVA.....	32
Opredelitev vsebine denarnih sredstev	32
Merjenje (vrednotenje) denarnih sredstev	34
Presojanje vpliva denarnih sredstev na poslovne odločitve.....	34
KRATKOROČNE ČASOVNE RAZMEJITVE (AKTIVNE in PASIVNE).....	35
Opredelitev vsebine kratkoročnih časovnih razmejitev	35
Merjenje (vrednotenje) kratkoročnih časovnih razmejitev	36
Presojanje vpliva kratkoročnih časovnih razmejitev na poslovne odločitve.....	37
VIRI PREMOŽENJA.....	39
UVOD.....	39
VRSTE VIROV SREDSTEV	39
KAPITAL	40
Opredelitev vsebine kapitala	40
Merjenje (vrednotenje) kapitala	44
Presojanje vpliva kapitala na poslovne odločitve.....	44
DOLGOROČNE REZERVACIJE	47
Opredelitev vsebine dolgoročnih rezervacij	47
Presojanje vpliva dolgoročnih rezervacij na poslovne odločitve.....	49
OBVEZNOSTI	50
Opredelitev vsebine obveznosti.....	50
Merjenje (vrednotenje) obveznosti.....	52
Presojanje vpliva obveznosti na poslovne odločitve	53
STROŠKI, ODHODKI IN PRIHODKI	56
STROŠKI.....	56
STROŠKI IN IZDATKI	56
VRSTE STROŠKOV	56
Stroški amortizacije.....	61
Stroški dela.....	64
ODHODKI.....	67
Opredelitev odhodkov	67
Merjenje (vrednotenje) odhodkov	68
Presojanje vpliva odhodkov na poslovne odločitve	69

PRIHODKI	71
Oprelitev prihodkov	71
Merjenje (vrednotenje) prihodkov	72
Presojanje vpliva prihodkov na poslovne odločitve	74
POSLOVNI IZID	76

UVOD

Poznavanje vsebine in vrednosti ekonomskih kategorij je koristen pripomoček pri sprejemanju poslovnih odločitev.

V sestavku povzemamo ključne sestavine vsebine in vrednotenja ekonomskih kategorij ter njihov vpliv na sprejemanje poslovnih odločitev.

Predlagam, da se s to vsebino seznanite, saj na predavanjih ne bomo ponavljali tu navedenega. Na predavanju bomo poudarjali vpliv vrednotenja na sprejemanje poslovnih določitev in na primerih ocenjevali kvaliteto poslovanja konkretnega podjetja.

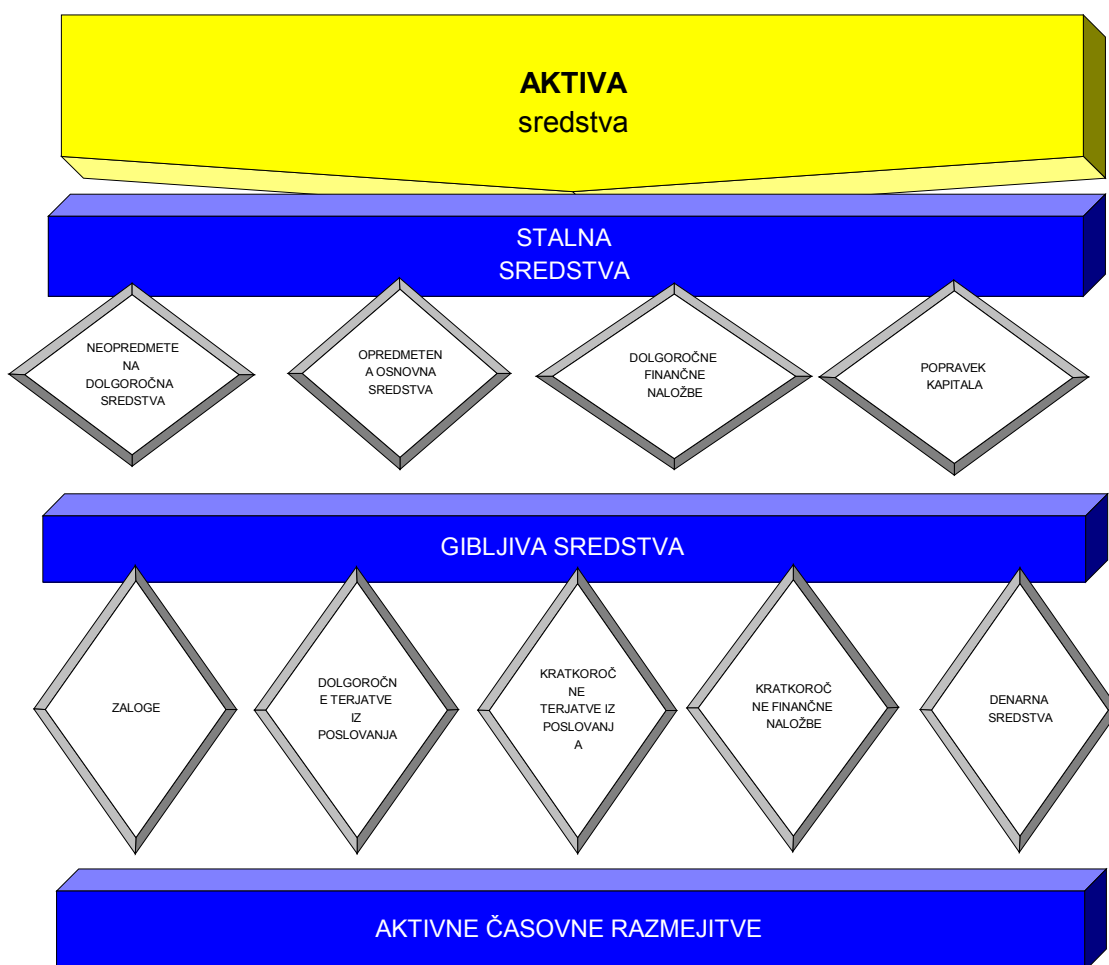
EKONOMSKE KATEGORIJE

Obravnavali bomo ekonomske kategorije sredstev, virov sredstev in uspeha.

SREDSTVA

Pri obravnavi sredstev se opiramo na knjigovodsko delitev sredstev in sredstva delimo na:

Slika 1: Delitev sredstev

NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA

Opredelitev vsebine neopredmetenih dolgoročnih sredstev

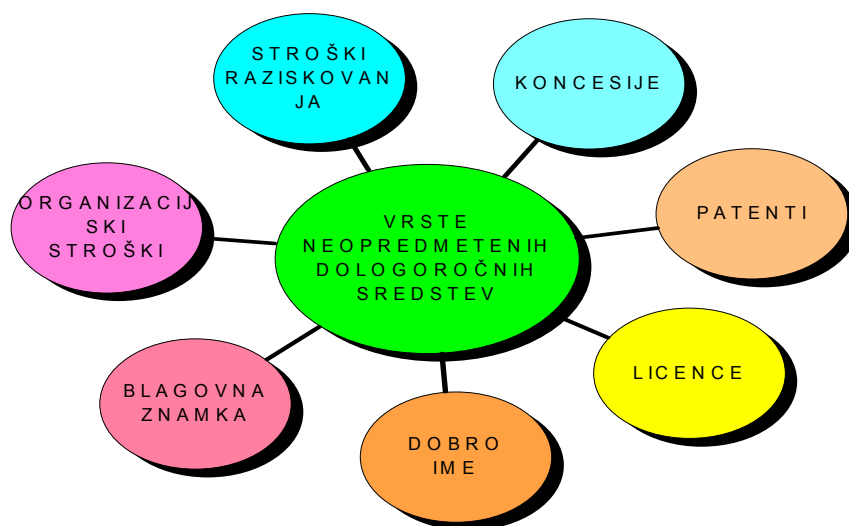
Neopredmetena dolgoročna sredstva so naložbe v pridobitev materialnih pravic ali dolgoročno vračunljivi stroški in izdatki, ki se pojavljajo v zvezi s poslovanjem podjetja.

Kot neopredmetena osnovna sredstva je mogoče šteti le tista (neopredmetena) dolgoročna sredstva ki soustvarjajo poslovne zmogljivosti in niso zgolj postavke dolgoročnih časovnih razmejitev. Ne glede na način prikazovanja v bilanci stanja neopredmetena dolgoročna sredstva ne vsebujejo tudi predujmov za neopredmetena dolgoročna sredstva.

Neopredmetena dolgoročna sredstva so iz finančnega zornega kota lahko označena tudi kot nematerialne naložbe. So - poleg opredmetenih osnovnih sredstev in dolgoročnih finančnih naložb - sestavni del stalnih sredstev.

Med neopredmetena dolgoročna sredstva se uvrščajo:

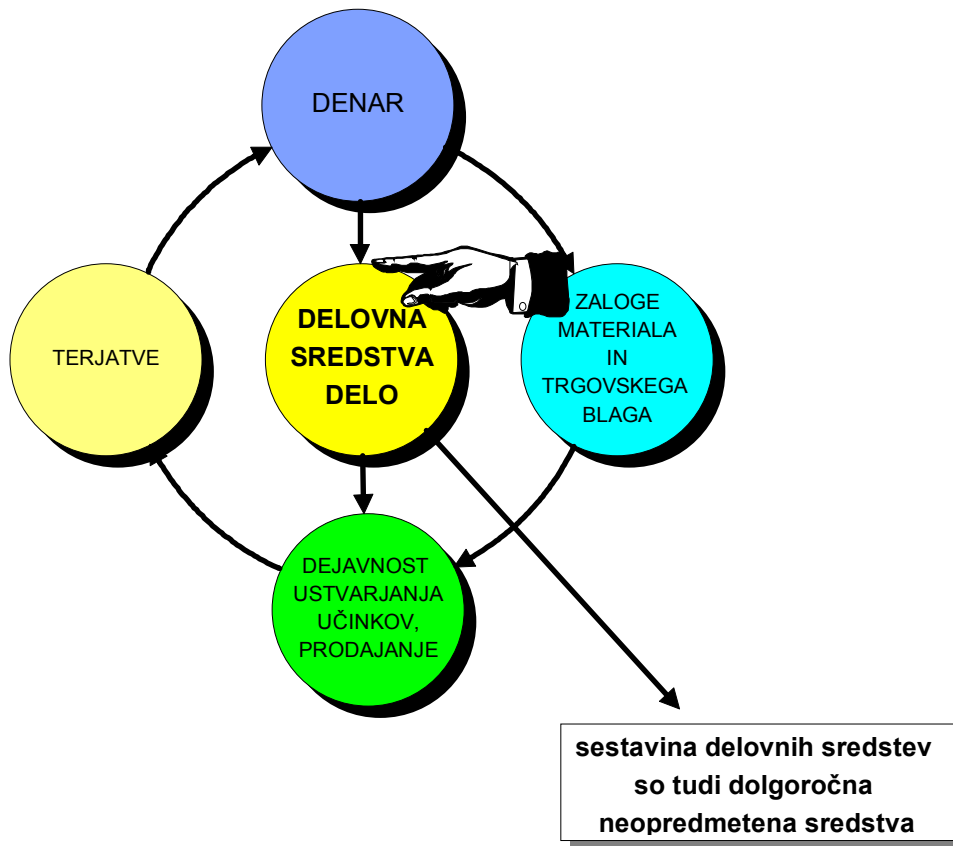
Slika 2: Vrste neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Vloga neopredmetenih dolgoročnih sredstev v poslovnem procesu

Neopredmetena dolgoročna sredstva sodelujejo v poslovnem procesu. Po vsebini so sorodna osnovnim sredstvom. Njihovo vlogo v poslovnem procesu prikazujemo na spodnji sliki:

Slika 3: Neopredmetena dolgoročna sredstva v poslovnem procesu

Merjenje (vrednotenje) neopredmetenih dolgoročnih sredstev

Za neopredmetena dolgoročna sredstva se v poslovnih knjigah izkazujejo:

- posebej njihove (dejanske ali revalorizirane) nabavne vrednosti in
- posebej popravki vrednosti kot kumulativni odpis, ki je posledica amortiziranja.

Razlika med obema je sedanja knjigovodska vrednost neopredmetenih sredstev.

Sedanja knjigovodska vrednost je razlika med nabavno vrednostjo in popravkom vrednosti. Izračunamo jo s pomočjo naslednjega izraza:

$$\begin{array}{c}
 \textit{nabavna vrednost} \\
 - \\
 \textit{popravek vrednosti} \\
 = \\
 \underline{\textit{sedanja vrednost}}
 \end{array}$$

Sedanja knjigovodska vrednost neopredmetenih dolgoročnih sredstev ne more biti manjša od ostanka vrednosti istih ob njihovi izločitvi iz uporabe - izkupička od prodaje iz uporabe izločenih sredstev. Ta je praviloma nizka.

Sedanja knjigovodska vrednost mora biti v razponu:

OSTANEK VREDNOSTI	=	NABAVNA VREDNOST - POPRAVEK VREDNOSTI = SEDANJA KNJIGOVODSKA VREDNOST	=	NADOMESTLJIVA VREDNOST
	<		<	

Nadomestljiva vrednost je tista vrednost, ki jo podjetje pri posameznem sredstvu lahko nadomesti z normalnimi zneski amortizacije med njegovo uporabo ali pa s čisto iztržljivo vrednostjo ob njegovi prodaji.

Analični postopki za oblikovanje mnenja o neopredmetenih dolgoročnih sredstvih

Vsebina vrednosti:

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja sedanjo knjigovodsko vrednost, ki je v razponu med iztržljivo vrednostjo, ki se lahko uresniči na trgu v času sestavljanja bilančnega izkaza (maksimum) in ostankom vrednosti (minimum).

Povezava z izkazom uspeha:

Postavka je povezana s postavko stroškov amortizacije v izkazu uspeha. Realnost obračunane amortizacije vpliva na uspeh podjetja.

Presojanje vsebine:

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki investiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja sredstev (predvsem ali je financirano z dolgoročnimi viri) in
- kazalniki obračanja - presojamo vezavo v času.
- kazalnikom odpisanost, ki prikazuje knjigovodsko odpisanost neopredmetenih sredstev.
- kazalnikom letne stopnje odpisa, amortizacije. V izkazu uspeha se prikazuje amortizacija neopredmetenih dolgoročnih sredstev. Primerjava med obračunano letno amortizacijo in nabavno vrednostjo nam prikazuje letno stopnjo odpisa.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Glede na opredeljene slabosti računovodstva (ne meri tržnih vrednosti, ne meri dobrega ali slabega imena podjetja, sposobnosti kadrov, tržnega položaja itd.) je pri presojanju obravnavanih postavk pomembno spoznati:

- njihovo vsebinsko povezanost z obstoječo dejavnostjo podjetja. Tako so pogosti primeri, da so v sklopu teh sredstev izkazovana sredstva, ki ne izpolnjujejo pogojev razmejevanja. Nekatera niso več uporabna, nekatera bodo le potencialno uporabna, uporaba posameznih je neuresničljiva in podobno. Take postavke bi morale obremenjevati stroške, odhodke podjetja.

- obdobje uporabe - uporabnosti kakega neopredmetenega dolgoročnega sredstva. V kolikor to ni realno opredeljeno prihaja do vrednostno napačnega izkazovanja dolgoročnih sredstev v bilanci stanja.
- tržno vrednost obravnavane postavke.
- drugo, po presoji podjetnika.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotočimo na ugotovitev odklona med izkazovano vrednostjo in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti neopredmetenih dolgoročnih sredstev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji smo ocenili kvaliteto ocenjevane postavke v bilanci stanja. Pri opredeljevanju vpliva smo se omejili le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

NEOPREDMETENA DOLGOROČNA SREDSTVA				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
previsoka	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
prenizka	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje).

OPREDMETENA OSNOVNA SREDSTVA

Opredelitev vsebine opredmetenih osnovnih sredstev

Opredmetena osnovna sredstva so stvari:

- ki jih podjetje poseduje, da z njimi lahko opravlja svojo dejavnost ali pa vzdržuje in popravlja druge takšne stvari;
- ki jih podjetje pridobi ali izdelava z namenom, da jih bo uporabljalo samo;
- ki niso namenjene prodaji v okviru rednega delovanja;
- ki jih ima podjetje v lasti ali finančnem najemu.

Poleg opredmetenih osnovnih sredstev so tudi neopredmetena osnovna sredstva. O njih smo govorili pri obravnavi neopredmetenih dolgoročnih sredstev.

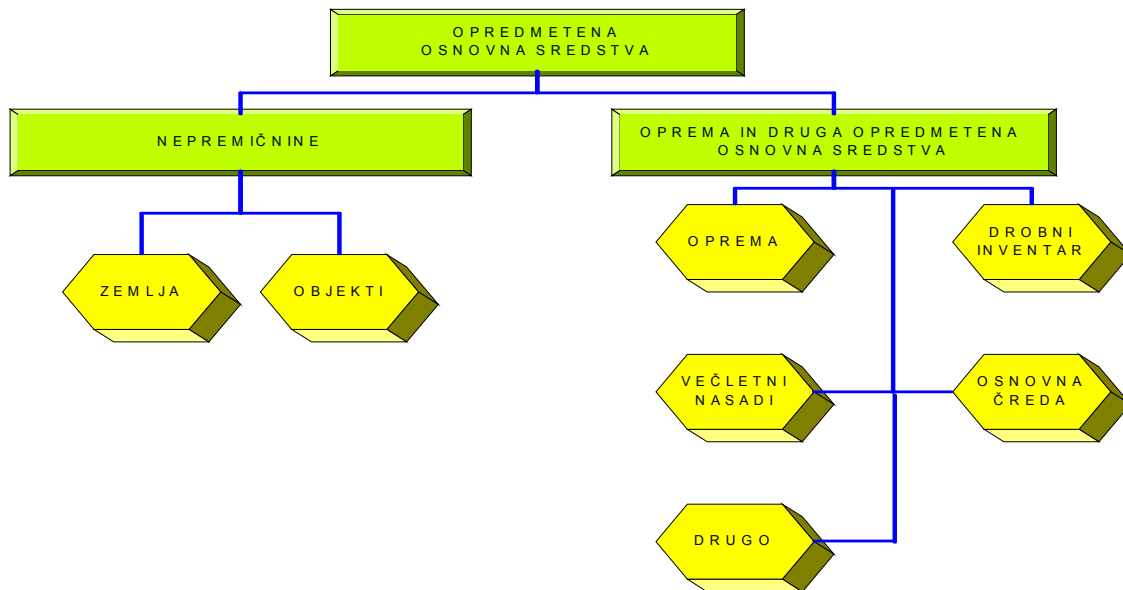
Opredmetena osnovna sredstva so lahko **v lasti podjetja ali pa ima podjetje do njih pravico iz finančnega najema (financial leasing).**

Lastnost lastninske pravice pa je, da je prenosljiva, torej lahko preide na drugo stran ali pa tudi ne.

Pod finančnim najemom smo pojmovali najem, pri katerem gre za prenos vseh pomembnih oblik tveganja in koristi, povezanih z lastništvom najetega opredmetenega osnovnega sredstva.

Med opredmetena osnovna sredstva štejemo:

Slika 4: Vrste opredmetenih osnovnih sredstev

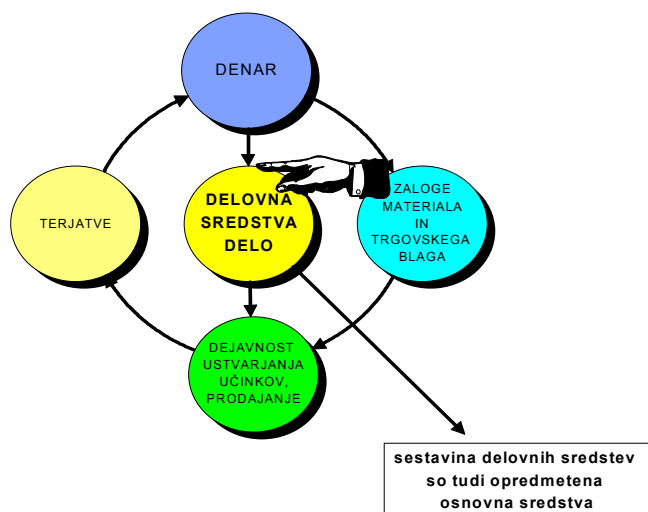

Vloga opredmetenih osnovnih sredstev v poslovnem procesu

Vloga opredmetenih osnovnih sredstev v poslovnem procesu je ključna. Z udeležbo dela se s pomočjo delovnih sredstev predmeti dela pretvarjajo v učinke. V poslovnem procesu se obrabljajo. Stroškovno se nadomeščajo preko amortizacije.

Mesto obravnavanih sredstev v poslovnem procesu prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 5: Opredmetena osnovna sredstva v poslovnem procesu

Izrednega pomena je, da podjetje razpolaga le s tistimi osnovnimi sredstvi, ki so neobhodna za ustvarjanje učinka. V poslovnem procesu morajo biti čim bolj izkoriščena, saj se na ta način zmanjšuje delež stroškov opredmetenih osnovnih sredstev v enoti učinka.

Merjenje (vrednotenje) opredmetenih osnovnih sredstev

Nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva izraža dejansko ali revalorizirano naložbo v pridobljeno opredmeteno osnovno sredstvo.

V dejanski nabavni vrednosti nekega opredmetenega osnovnega sredstva so zajeti:

- nakupna cena,
- stroški, ki jih je mogoče neposredno pripisati usposobitvi osnovnega sredstva za nameravano uporabo (stroški dajatev, dovoza in namestitve).

V nabavni vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva niso zajeti stroški dajatev, ki jih podjetju ni bilo treba plačati.

Popravek vrednosti opredmetenega osnovnega sredstva nakazuje tisto dejansko ali revalorizirano vrednost takšnega osnovnega sredstva, ki je kot amortizacija prešla med stroške.

Začasno se preneha amortiziranje in z njim povezano obračunavanje popravkov vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev, ki se poškodujejo zaradi višje sile ali so s takimi povezana in jih zaradi tega ni mogoče uporabljati. Prenehanje traja tisti čas, ki je potreben za odstranitev nastale škode.

Popravek vrednosti, ki je povezan z amortiziranjem, **se ne pojavlja pri:**

- zemljiščih in drugih naravnih bogastvih,
- opredmetenih osnovnih sredstvih v gradnji ali izdelavi najdlje do usposobitve za uporabo,
- opredmetenih osnovnih sredstvih kulturnega, zgodovinskega ali umetniškega pomena,
- spodnjem ustroju železniških prog, cest, letališč in podobnega,
- opredmetenih osnovnih sredstvih podjetja v stečajnem ali likvidacijskem postopku če v tem času ne opravlja več gospodarskih dejavnosti
- drugih opredmetenih osnovnih sredstvih, ki nimajo časovne omejitve uporabe.

Sedanja knjigovodska (neodpisana) vrednost opredmetenega osnovnega sredstva je razlika med nabavno vrednostjo in popravkom vrednosti.

Njen izračun opravimo po naslednji shemi:

$ \begin{array}{c} \textit{nabavna vrednost} \\ - \\ \textit{popravek vrednosti} \\ = \\ \textit{\underline{sedanja vrednost}} \end{array} $
--

Sedanja knjigovodska vrednost opredmetenih osnovnih sredstev mora biti med:

OSTANEK VREDNOSTI	=	ali	<	NABAVNA VREDNOST - POPRAVEK VREDNOSTI = SEDANJA KNJIGOVODSKA VREDNOST	=	ali	<	NADOMESTLJIVA VREDNOST
------------------------------	---	-----	---	--	---	-----	---	-----------------------------------

Nadomestljiva vrednost opredmetenega osnovnega sredstva je tista vrednost, ki jo podjetje pri posameznem opredmetenem osnovnem sredstvu lahko nadomesti z normalnimi zneski amortizacije med njegovo uporabo ali pa s čisto iztržljivo vrednostjo ob njegovi prodaji.

Presojanje vpliva opredmetenih osnovnih sredstev na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o opredmetenih osnovnih sredstvih

Vsebina vrednosti:

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja sedanjo knjigovodsko vrednost, ki je v razponu med iztržljivo vrednostjo, ki se lahko uresniči na trgu v času sestavljanja bilančnega izkaza (maksimum) in ostankom vrednosti (minimum).

Povezava z izkazom uspeha:

Postavka je povezana s postavko stroškov amortizacije v izkazu uspeha. Realnost obračunane amortizacije vpliva na uspeh podjetja.

Presojanje vsebine:

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki investiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja postavke (predvsem ali je financirana z dolgoročnimi viri sredstev) in

- kazalniki obračanja - presojava vezavo v času.
- kazalnikom odpisanost, ki prikazuje knjigovodsko odpisanost opredmetenih osnovnih sredstev.
- kazalnikom letne stopnje odpisa, amortizacije. V izkazu uspeha se prikazuje amortizacija opredmetenih osnovnih sredstev. Primerjava med obračunano letno amortizacijo in nabavno vrednostjo nam prikazuje letno stopnjo odpisa.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Glede na opredeljene slabosti računovodstva (ne meri tržnih vrednosti, ne meri dobrega ali slabega imena podjetja, sposobnosti kadrov, tržnega položaja itd.) je pri presojanju obravnavanih postavk pomembno spoznati:

- njihovo vsebinsko povezanost z obstoječo dejavnostjo podjetja. Tako so pogosti primeri, da so v sklopu teh sredstev izkazovana sredstva, ki ne izpolnjujejo pogojev razmejevanja. Nekatera niso več uporabna, nekatera bodo le potencialno uporabna, uporaba posameznih je neuresničljiva in podobno. Take postavke bi morale obremenjevati stroške, odhodke podjetja.
- obdobje uporabe - uporabnosti kakega opredmetenega osnovnega sredstva. V kolikor to ni realno opredeljeno prihaja do vrednostno napačnega izkazovanja dolgoročnih sredstev v bilanci stanja.
- tržno vrednost obravnavane postavke.
- drugo, po presoji podjetnika.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoči na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

OPREMETENA OSNOVNA SREDSTVA				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
previsoka	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
prenizka	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE

Opredelitev vsebine dolgoročnih finančnih naložb

Vsebina dolgoročnih finančnih naložb

Dolgoročna finančna naložba je znesek, vezan na vračilni rok, daljši od leta dni, oziroma na nedoločen čas.

Dolgoročne finančne naložbe so naložbe podjetja v druga podjetja za daljši rok, namenjene pa so pridobivanju prihodkov od financiranja in drugim koristim oziroma ohranjanju in povečevanju vrednosti vloženih sredstev. Dolgoročne finančne naložbe so vedno sestavni del stalnih sredstev podjetja vlagatelja in so podlaga dolgoročnih terjatev do podjetja, v katero so sredstva vložena, pa naj gre za dolžnikove obveznosti na podlagi kapitala ali na podlagi dolga. **Dolgoročni blagovni krediti niso dolgoročne finančne naložbe.**

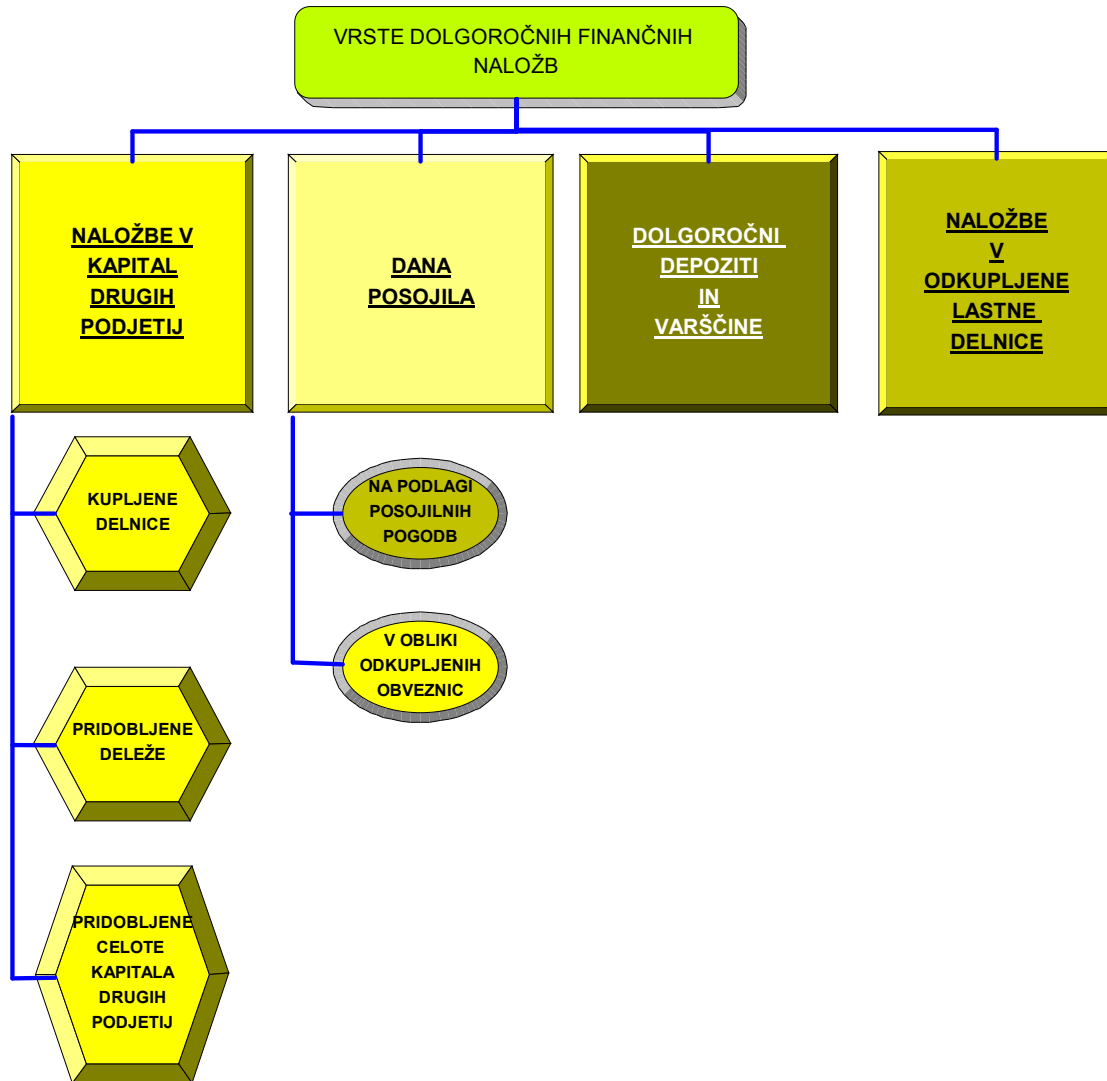
Prihodki iz dolgoročnih finančnih naložb so prihodki od financiranja, ugotovljeni v obliki donosov po pogodbi, ne glede na to, ali nastaja donos kot delež iz poslovnega izida podjetja, v katero so sredstva vložena, ali pa je neodvisen od poslovnega izida. V inflacijskih razmerah so zaradi spremembe kupne moči domače valute ti prihodki del pogodbenega donosa nad zneskom obračunane revalorizacije, saj se z revalorizacijo dolgoročnih finančnih naložb razume donos do stopnje rasti cen na malo, donos nad tem zneskom pa so obresti oziroma ustrezni del dobička.

Za razliko od dolgoročne je **kratkoročna finančna naložba** znesek, vezan na vračilni rok leto dni ali manj.

Analična delitev dolgoročnih finančnih naložb

Delitev dolgoročnih finančnih naložb prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 6: Delitev dolgoročnih finančnih naložb

Dolgoročne finančne naložbe v kapital drugih podjetij so lahko naložbe v:

- delnice ali
- deleže

drugih podjetij.

Glede na delež, ki ga vloga predstavlja v kapitalu podjetja v katerega je vlagano govorimo o:

- večinskem ali
- manjšinskem delu.

Na delež se vežejo pravice, ki izvirajo iz kapitala. S stališča računovodstva je treba ločevati večinske deleže od manjšinskih, saj se glede na udeležbo obravnava pripisovanje deležev. Govorimo o kapitalski ali naložbeni metodi. Kapitalna metoda nastopa pri večinskem deležu. Naložbena metoda nastopa pri manjšinskem deležu.

Dolgoročno dana posojila se prav tako evidentirajo v okviru dolgoročnih naložb. Pri tem pa v okvir teh naložb ne sodijo blagovni krediti. Dolgoročno dana posojila predstavljajo zneski, ki jih je podjetje posodilo drugim z rokom vračila daljšim od enega leta.

Dolgoročni depoziti in varščine predstavljajo sredstva, ki jih je podjetje deponiralo pri drugih ali pa jih je založilo kot varščino.

Dolgoročne naložbe v odkupljene lastne delnice predstavljajo posebno vrsto naložb. Njihova osnovna značilnost je, da je podjetje odkupilo svoje lastne delnice. V kolikor upoštevamo vsebino delnice vidimo, da se na ta način zmanjšuje kapital podjetja. Nakup lastnih delnic je zakonsko omejen. Predpisani so posebni pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko podjetje kupi lastne delnice. Razen v posebej opredeljenih primerih mora podjetje pred nakupom lastnih delnic oblikovati sklad lastnih delnic, ki je vir nakupa lastnih delnic. Vse omenjene omejitve veljajo zaradi zaščite interesov upnikov.

Vloga dolgoročnih finančnih naložb v poslovnem procesu

Dolgoročne finančne naložbe po vsebini predstavljajo vložek v druga podjetja ipd. Pogosto podjetja plasirajo presežna sredstva. Vendar ni to stalnica. Mogoče je, da podjetje ustanovi odvisno podjetje. V tem primeru je ta naložba sestavina te kategorije. Posamezne oblike organiziranosti (holdingi) imajo veliko finančnih naložb. Z njimi upravljajo.

Plasiranje denarnih presežkov je pomembno za zagotavljanje uspešnosti angažiranih sredstev. Normalno je, da podjetja dosegajo boljši donos s plasiranjem sredstev v kapitalne deleže drugih, kakor pa s plasiranjem sredstev v depozite finančnih organizacij. Oblikovanje ustreznega portfelja naložb presega okvir tega predmeta. Vendar je treba pri presoji postavke slednjega natančno poznati in ugotoviti kako pomemben je za obravnavano podjetje.

Merjenje (vrednotenje) dolgoročnih finančnih naložb

Nabavna vrednost

V začetku se naložbe izkazujejo po nakupni vrednosti, ki ji ustrezajo naložena denarna ali drugačna sredstva.

Popravek vrednosti

Finančne naložbe v vrednostne papirje, katerih tržna cena je ob datumu bilance stanja manjša od njihove nabavne vrednosti, je treba ovrednotiti po tržni vrednosti, razliko pa obravnavati kot odhodek od financiranja.

V primeru, da je tržna cena višja od knjigovodske to ne vpliva na vrednotenje teh papirjev - knjigovodska vrednost se ne spremeni.

Če kaka finančna naložba izgublja vrednost, je treba v breme odhodkov financiranja vzpostaviti popravek njene začetno izkazane vrednosti. Če se vrednost take dolgoročne finančne naložbe kasneje spet poveča, je treba ustrezno stornirati popravek vrednosti.

Odpis vrednosti

Finančne naložbe je treba neposredno odpisati delno ali v celoti v breme odhodkov financiranja ali predhodno oblikovanih popravkov vrednosti, kakor hitro obstajajo za to razlogi. Kot opravičeni razlogi za odpisovanje prek popravka vrednosti še ne v plačilo zapadlih oziroma še ne plačanih zapadlih terjatev na podlagi dolgoročnih finančnih naložb se pojmujejo predvsem tveganja v zvezi z možnostjo vračila in padca tečajev pri vrednostnih papirjih pa tudi druga tveganja, ki delajo dolgoročne naložbe nezanesljive.

Sedanja knjigovodska vrednost dolgoročnih finančnih naložb

V knjigovodstvu izkazovana vrednost postavke mora biti v razponu:

OSTANEK VREDNOSTI	= ali <	NALOŽBENA VREDNOST - POPRAVEK VREDNOSTI = SEDANJA KNJIGOVODSKA VREDNOST	= ali <	IZTRŽLJIVA VREDNOST
------------------------------	---------------	--	---------------	--------------------------------

Presojanje vpliva dolgoročnih finančnih naložb na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o dolgoročnih finančnih naložbah

Vsebina vrednosti

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja sedanjo knjigovodsko vrednost, ki je v razponu med iztržljivo vrednostjo, ki se lahko uresniči na trgu v času sestavljanja bilančnega izkaza (maksimum) in ostankom vrednosti (minimum).

Povezava z izkazom uspeha

Postavka je povezana s postavkami finančnih prihodkov in oblikovanimi popravki oziroma odpisi vrednosti.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki investiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja kategorije (ali je financirana z dolgoročnimi viri)
- kazalniki obračanja - presojamo vezavo v času
- kazalnikom odpisanosti, ki prikazuje knjigovodsko odpisanost - zmanjšanje vrednosti obravnavane kategorije
- kazalnikom letne stopnje odpisa, popravka vrednosti. V izkazu uspeha se prikazuje odpis med stroški oziroma odhodki.
- donosnost obravnavanih kategorij. Ugotovimo s primerjavo prihodkov doseženih iz naslova obravnavane kategorije z vrednostjo obravnavane kategorije
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Glede na opredeljene slabosti računovodstva (ne meri tržnih vrednosti, ne meri dobrega ali slabega imena podjetja, sposobnosti kadrov, tržnega položaja itd.) je pri presojanju obravnavanih postavk pomembno spoznati:

- njihovo vsebinsko povezanost z obstoječo dejavnostjo podjetja. Tako so pogosti primeri, da so v sklopu teh sredstev izkazovana sredstva, ki ne izpolnjujejo pogojev razmejevanja. Nekatera nimajo več vrednosti, ne prinašajo koristi podjetju, nekatera niso več vnovčljiva in podobno. Take postavke bi morale obremenjevati stroške, odhodke podjetja.
- obdobje koristnosti obravnavane kategorije
- tržno vrednost obravnavane postavke
- drugo, po presoji podjetnika.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti dolgoročnih finančnih naložb na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomagata s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

DOLGOROČNE FINANČNE NALOŽBE				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
previsoka	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
prenizka	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

ZALOGE

Opredelitev vsebine zalog

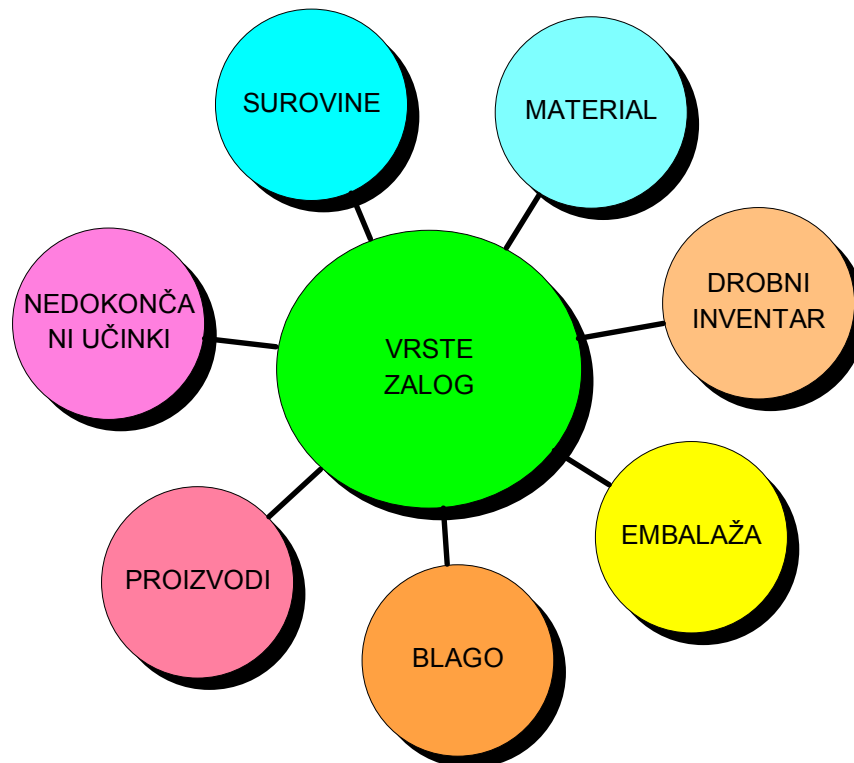
Zaloge so opredmetena sredstva:

- a) ki so namenjena prodaji v okviru rednega poslovanja
- b) ki so v postopku proizvodnje, katerega učinki bodo namenjeni takšni prodaji,
- c) ki naj bi bila porabljena pri proizvodnji proizvodov ali opravljanju storitev, namenjenih prodaji.

Z zalogami je treba razumeti količine materiala in trgovskega blaga v skladišču, dodelavi in predelavi pa tudi na poti od dobavitelja do kupca ter količine nedokončane proizvodnje, polproizvodov in dokončanih proizvodov. Za material se šteje tudi drobn inventar, pri katerem je ocenjena doba uporabnosti največ leto dni.

Najpogostejše pojavne oblike zalog prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 7: Pojavne oblike zalog

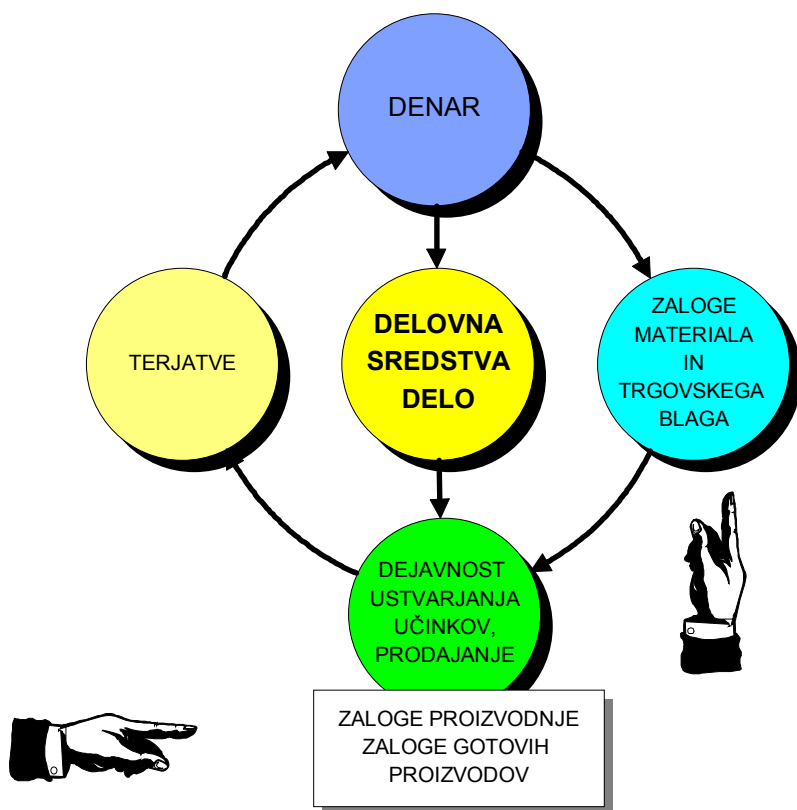

Surovine in material predstavljajo sredstva, ki so potrebna za proizvodnjo učinkov. Nabavljajo se pri dobaviteljih. Drobn inventar predstavlja sredstva, ki so udeležena v poslovnem procesu. Tukaj se vodi tisti drobn inventar, ki ni voden med opredmetenimi osnovnimi sredstvi (s trajanjem do enega leta). Zaloga embalaže predstavlja vračljivo in nevračljivo embalažo. Blago kupujejo podjetja z namenom nadaljnje prodaje. Proizvodi so rezultat poslovanja proizvodnih podjetij. Nedokončana proizvodnja zajema učinke (proizvode in storitve) na katerih se opravljajo aktivnosti pretvarjanja v končni učinek.

Vloga zalog v poslovnem procesu

Mesto obravnavanih sredstev v poslovnem procesu prikazujemo v naslednji sliki:

Slika 8: Zaloge v poslovnem procesu

Podjetja v svoji dejavnosti ustvarjajo novo vrednost. V procesu ustvarjanja imajo posebno mesto zaloge. Opredelimo jih kot pojavno obliko sredstev produkcijskega procesa. Glede na vlogo v tem procesu in glede na dejavnost pa govorimo o zalogah materiala, zalogah trgovskega blaga, zalogah nedokončane proizvodnje, zalogah polproizvodov in zalogah proizvodov.

Trgovska podjetja imajo zaloge trgovskega blaga. Trgovsko blago nabavljajo z namenom nadaljnje prodaje. Po vsebini je podoben zalogam materiala, ki ga proizvodna podjetja nabavljajo z namenom nadaljnje obdelave, predelave v učinke.

Merjenje (vrednotenje) zalog

Nabavna vrednost

Material in trgovsko blago:

Količinska enota zaloge materiala in trgovskega blaga se izvirno vrednoti po nabavni ceni¹, ki jo sestavljajo:

- kupna cena,
- uvozne dajatve in
- neposredni stroški nabave.

Zaloge se na koncu obračunskega obdobja vrednotijo po historičnih vrednostih. Te vrednosti pa ne smejo biti višje od trenutnih tržnih cen.²

Zaloge učinkov (proizvodov in nedokončanih učinkov):

Količinska enota proizvoda oziroma nedokončane proizvodnje se izvirno vrednoti po proizvajalnih stroških, lahko pa se v posebnih utemeljenih okoliščinah ovrednoti do zožene lastne cene kot ene skrajnosti oziroma s spremenljivimi proizvajalnimi stroški kot drugo skrajnostjo.

Iz povedanega izhaja, da se lahko zaloge učinkov vrednotijo po treh možnih načinih:

➤ ¹ Izvirna vrednost je znesek gotovine ali poštena vrednost nadomestila, danega, da je podjetje pridobilo kaka sredstva.

➤ ² Zaloge se ob koncu obračunskega obdobja vrednotijo po cenah oziroma stroških skladno z načeli vrednotenja zalog, če so tako dobljeni zneski manjši od tistih, ki izhajajo iz končnih nabavnih cen oziroma stroškov na novo proizvedenih količin iste vrste. V nasprotnem primeru se vrednost zalog zmanjša na znesek zadnjih nabavnih cen oziroma stroškov, odpis vrednosti pa se všteje med odhodke poslovanja. Podjetje mora pojasniti metodo takšnega odpisovanja vrednosti zalog.

Prikaz načinov vrednotenja zalog učinkov:

1	2	3
<i>minimum</i>		<i>maksimum</i>
spremenljivi proizvajalni stroški	proizvajalni stroški	zožena lastna cena
=	=	=
neposredni proizvodni stroški <i>stroški materiala, dela, storitev in amortizacije</i>	neposredni proizvodni stroški <i>stroški materiala, dela, storitev in amortizacije</i>	neposredni proizvodni stroški <i>stroški materiala, dela, storitev in amortizacije</i>
+	+	+
spremenljivi del splošnih proizvodnih stroškov	spremenljivi del splošnih proizvodnih stroškov	spremenljivi del splošnih proizvodnih stroškov
	+	+
	stalni del splošnih proizvodnih stroškov	stalni del splošnih proizvodnih stroškov
		+
		splošni stroški uprave, nabave in prodaje
<i>Metoda je primerna, kadar se iz obdobja v obdobje giblje:</i> <ul style="list-style-type: none"> • proizvodnja <u>neenakomerno</u> • prodaja <u>enakomerno</u> 	<i>Metoda je primerna, kadar se iz obdobja v obdobje giblje:</i> <ul style="list-style-type: none"> • proizvodnje <u>enakomerno</u> • prodajanja <u>enakomerno</u> 	<i>Metoda je primerna, kadar se iz obdobja v obdobje giblje:</i> <ul style="list-style-type: none"> • proizvodnja <u>enakomerno</u> • prodaja <u>neenakomerno</u>

Odpis vrednosti

Vrednosti normalnih količin materiala, ki so v zalogi, zato da bi jih porabili pri proizvodnji, ni treba zmanjšati pod raven izvirnih vrednosti, če pričakujemo, da bo prodajna vrednost dokončanih proizvodov, v katere bodo vstopile, enaka kot izvirne vrednosti ali večja od njih. Toda če je mogoče pričakovati, da bodo izvirne vrednosti dokončanih proizvodov večje od čiste iztržljive vrednosti, je treba zmanjšati vrednost zaloga materiala na raven nadomestljive vrednosti.

Zaloge se ob koncu obračunskega obdobja vrednotijo po cenah oziroma stroških skladno z načeli vrednotenja zaloga, če so tako dobljeni zneski manjši od tistih, ki izhajajo iz končnih nabavnih cen oziroma stroškov na novo proizvedenih količin iste vrste. V nasprotnem primeru se vrednost zaloga zmanjša na znesek zadnjih nabavnih cen oziroma stroškov, odpis vrednosti pa se všteje med odhodke poslovanja. Podjetje mora pojasniti metodo takšnega odpisovanja vrednosti zaloga

Zaloge je treba v celoti odpisati, če je njihova prodaja trajno ustavljena ali uporaba prepovedana.

Sedanja knjigovodska vrednost zaloga

V knjigovodstvu izkazovana vrednost postavke mora biti v razponu:

OSTANEK VREDNOSTI	=	NABAVNA VREDNOST - POPRAVEK VREDNOSTI = SEDANJA KNJIGOVODSKA VREDNOST	=	ČISTA IZTRŽLJIVA VREDNOST ³
	ali		ali	
	<		<	

Presojanje vpliva zalog na poslovne odločitve

Analični postopki za oblikovanje mnenja o zalogah

Vsebina vrednosti:

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja sedanjo knjigovodsko vrednost, ki je v razponu med iztržljivo vrednostjo, ki se lahko uresniči na trgu v času sestavljanja bilančnega izkaza (maksimum) in ostankom vrednosti (minimum).

Povezava z izkazom uspeha:

Postavka je povezana s postavkami poslovnih odhodkov (stroški materiala, odhodki vezani na prodane zaloge). V primeru oblikovanja popravkov vrednosti zalog pa je povezana tudi z odhodki, ki vsebinsko obravnavajo popravek vrednosti gibljivih sredstev.

Presojanje vsebine:

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki investiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja kategorije (v kakšnem delu je financirana z dolgoročnimi viri)
- kazalniki obračanja - presojamo vezavo kategorije v času
- kazalnikom odpisanosti, ki prikazuje knjigovodsko odpisanost - zmanjšanje vrednosti obravnavane kategorije
- kazalnikom letne stopnje odpisa, popravka vrednosti. V izkazu uspeha se prikazuje odpis med stroški oziroma odhodki.
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Glede na opredeljene slabosti računovodstva (ne meri tržnih vrednosti, ne meri dobrega ali slabega imena podjetja, sposobnosti kadrov, tržnega položaja itd.) je pri presojanju obravnavanih postavk pomembno spoznati:

- njihovo vsebinsko povezanost z obstoječo dejavnostjo podjetja. Tako so pogosti primeri, da so v sklopu teh sredstev izkazovana sredstva, ki ne izpolnjujejo pogojev razmejevanja. Nekatera nimajo več

➤ ³ **Čista iztržljiva vrednost** je ocenjena prodajna cena, dosežena v okviru rednega poslovanja, zmanjšana za stroške dokončanja in stroške, ki so potrebni, če naj pride do prodaje.

vrednosti, ne prinašajo koristi podjetju, nekatera niso več vnovčljiva in podobno. Take postavke bi morale obremenjevati stroške, odhodke podjetja.

- obdobje koristnosti obravnavane kategorije
- tržno vrednost obravnavane postavke
- drugo, po presoji podjetnika.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti zalog na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

ZALOGE				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	PRIHODKE	ODHODKE	REZULTAT	tvegano / netvegano
previsoka	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
prenizka	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

TERJATVE

Opredelitev vsebine terjatev

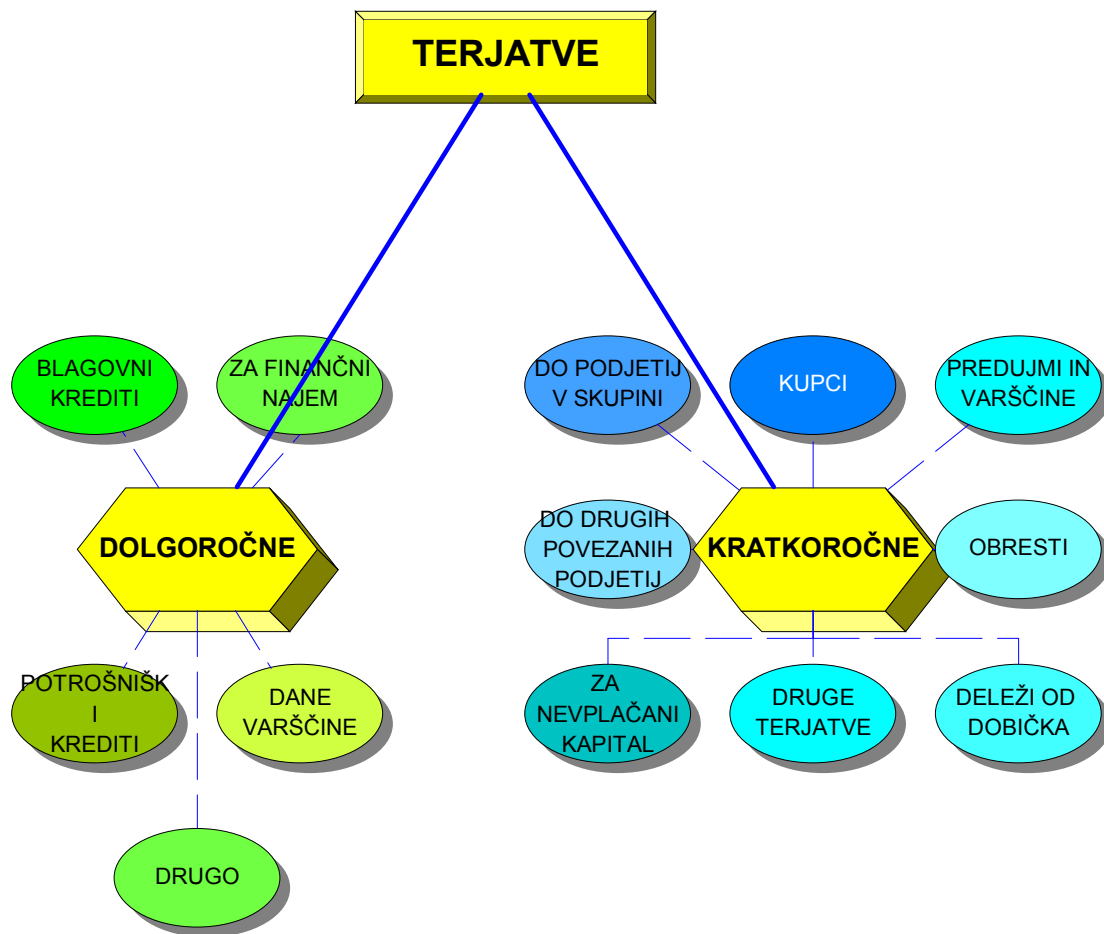
Terjatev je na premoženjskopравnih in drugih razmerjih zasnovana pravica zahtevati od določene osebe plačilo dolga, dobavo kakih stvari ali opravitev kake storitve.

Dolgoročna terjatev je terjatev, ki zapade v plačilo v roku, daljšem od leta dni.

Kratkoročna terjatev je terjatev, ki zapade v plačilo v največ letu dni.

Vrste terjatev prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 9: Vrste terjatev

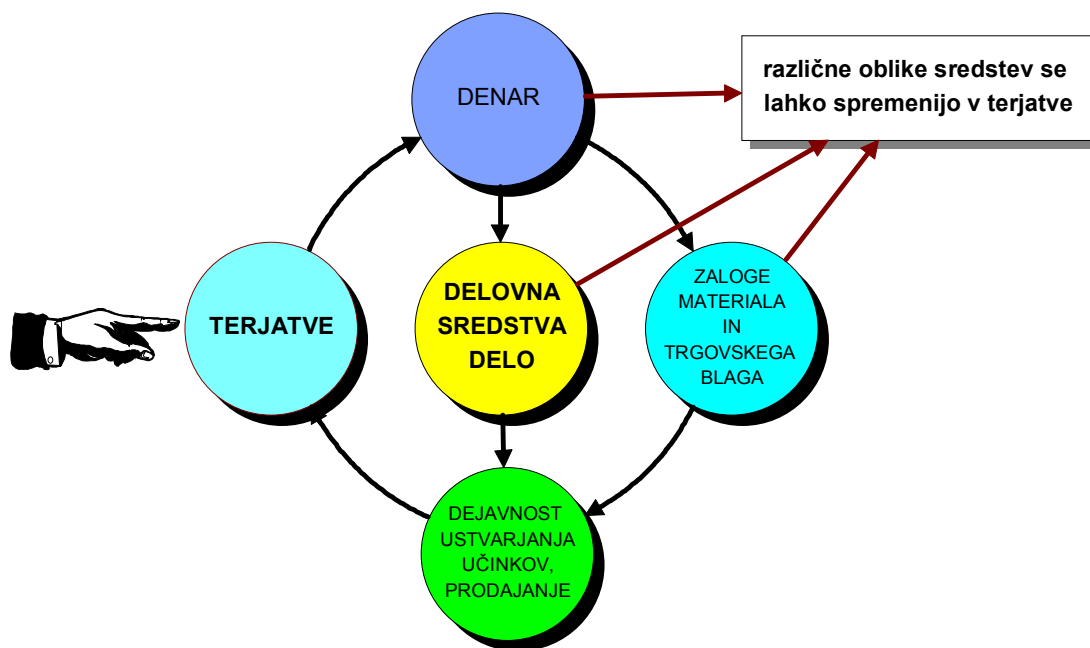

Vloga terjatev v poslovnem procesu

Terjatve so ena od oblik sredstev. Kot smo navedli so lahko različnega izvora.

- Terjatve iz poslovanja so vezane na dejavnost podjetja (prodaja).
- Terjatve iz financiranja so vezane na oblikovanje prihodkov iz naslova financiranja.
- Seveda pa so še druge oblike terjatev, ki predstavljajo pretvorbo ene oblike sredstev v drugo.

Slika 10: Terjatve v poslovnem procesu

Merjenje (vrednotenje) terjatev

Nabavna vrednost

Terjatve vseh vrst se v začetku izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo tudi poplačani.

Popravek vrednosti terjatev

Terjatve, za katere obstaja domneva, da ne bodo poravnane v rednem roku, ali ki niso poravnane v rednem roku, je treba izkazati kot dvomljive ali sporne⁴.

Kot smo povedali se terjatve do kupcev izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da bodo tudi poplačani. Prvotno nastale terjatve se lahko kasneje prek poprakov vrednosti zmanjšajo.

Oblikovanje popravkov predstavlja možnost, da podjetje že med obračunskim obdobjem oziroma sproti na podlagi izkušenj in pričakovanj vračunava popravke vrednosti terjatev do kupcev na podlagi odstotka od prihodkov iz prodaje na kredit.

Pogoj za oblikovanje popravkov vrednosti je utemeljena domneva, da terjatve ne bodo poravnane oziroma da ne bodo poravnane v celoti.

Popravki vrednosti neporavnanih terjatev do kupcev se v skladu z računovodskimi usmeritvami podjetja lahko oblikujejo v odstotku od stanja:

- vseh terjatev do kupcev, ki ga določi na podlagi izkušenj in pričakovanj;
- skupine terjatev glede na njihovo starost;
- posamezne terjatve, kadar dvomi o njeni poravnavi (na primer zaradi nerešene reklamacije kupca);
- terjatev oziroma terjatve do posameznega kupca, kadar ima podatke o njegovem slabem finančnem stanju ali o uvedenih postopkih prisilne poravnave oziroma stečaja pri njem;

➤ ⁴ **Dvomljiva terjatev** je terjatev, za katero obstaja možnost, da ne bo plačana v celoti oziroma v določenem roku. **Sporna terjatev** je terjatev, zaradi katere nastane spor med upnikom in dolžnikom.

- terjatev po posameznih skupinah kupcev, če se ukvarja z različnimi vrstami dejavnosti, kupci pa se razlikujejo tako po obsegu prometa z njimi kot po plačilnih pogojih.

Pomembno je, da se podjetje na podlagi izkušenj iz preteklih let in pričakovanj v prihodnosti odloči za metodo oblikovanja popravkov vrednosti terjatev in sprejme ustrezne računovodske usmeritve ter jih v skladu z načelom stanovitnosti dosledno uporablja iz obdobja v obdobje.

Oblikovane popravke vrednosti se vračuna v stroške poslovanja.

Popravki vrednosti terjatev do kupcev se oblikujejo tako, da podjetje:

1. glede na izkušnje iz prejšnjih let in pričakovanja v obračunskem obdobju določi odstotek od prihodkov iz prodaje na kredit⁵;
2. nato po tem odstotku vračunava zneske odpisov terjatev v breme ustreznih postavk stroškov oziroma odhodkov in v dobro ustreznih popravkov vrednosti terjatev;

na koncu obračunskega obdobja, za katero sestavlja računovodske izkaze, znesek sproti oblikovanih popravkov vrednosti, zmanjšanih za odpise terjatev, preračuna, tako da znesek popravkov vrednosti terjatev v bilanci stanja ustreza znesku, ugotovljenemu po metodi oblikovanja popravkov vrednosti, ki jo je podjetje določilo s svojimi računovodskimi usmeritvami⁶. To pomeni, da se popravki vrednosti terjatev do kupcev v bilanci stanja vedno oblikujejo glede na stanje neporavnanih terjatev.

Odpisi terjatev

Potrebni odpisi terjatev se tedaj, ko so utemeljeni z ustreznimi listinami, pokrijejo v breme tako oblikovanih popravkov vrednosti.

Obračunani popravki vrednosti terjatev omogočajo ustrezno dokončno zmanjšanje posameznih terjatev, katerih prvotne velikosti niso več poplačljive, ne da bi se ob odpisih sunkovito pojavljali tovrstni stroški. Zato se odpisi terjatev, potem ko so utemeljeni z ustreznimi listinami, pokrijejo v breme vnaprej oblikovanih popravkov vrednosti. Če ti ne zadoščajo za pokritje odpisov, se razlika nadomesti neposredno v breme stroškov oziroma odhodkov.

Če je vsota dejanskih odpisov posameznih terjatev v obračunskem obdobju večja od vnaprej vračunanih odpisov terjatev je treba utemeljeni primanjkljaj najkasneje ob koncu obdobja dodatno vračunati (v breme oblikovanega popravka). Če je, nasprotno, vsota dejanskih odpisov posameznih terjatev v obračunskem obdobju manjša od vnaprej vračunanih zneskov, je treba neutemeljeni znesek najkasneje ob koncu obdobja stornirati, v novem obračunskem obdobju pa uporabiti glede na dobljene izkušnje manjšo stopnjo za odpisovanje terjatev iz prodaje na kredit.

➤ ⁵ **Prodaja na kredit** je prodaja, pri kateri v trenutku, ko se blago prenese na kupca ali ko se opravi storitev, kupec še ne plača.

➤ ⁶ Podjetje določi v svojih računovodskih usmeritvah predvsem metodo oblikovanja popravkov vrednosti terjatev do kupcev:

- na koncu obračunskega obdobja,
- lahko pa tudi medletno metodo.

➤ *Metodi sta lahko enaki ali pa se razlikujeta. Pomembno je, da podjetje sproti oblikovane popravke vrednosti na koncu obračunskega obdobja oziroma pri sestavljanju računovodskih naziva izkazov uskladi z zneski, ki jih izračuna na podlagi računovodskih usmeritev o oblikovanju popravkov vrednosti na koncu obračunskega obdobja.*

Sedanja knjigovodska vrednost terjatev

V knjigovodstvu izkazovana vrednost postavke mora biti v razponu:

OSTANEK VREDNOSTI	=	ZAČETNA VREDNOST	=	POPLAČLJIVA VREDNOST
	ali <	- POPRAVEK VREDNOSTI = SEDANJA KNJIGOVODSKA VREDNOST	ali <	

Presojanje vpliva terjatev na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o terjativah

Vsebina vrednosti

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja sedanjo knjigovodsko vrednost, ki je v razponu med iztržljivo vrednostjo, ki se lahko uresniči na trgu v času sestavljanja bilančnega izkaza (maksimum) in ostankom vrednosti (minimum).

Povezava z izkazom uspeha

Postavka je povezana s postavkami odhodkov, ki vsebinsko obravnavajo popravek vrednosti gibljivih sredstev.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki investiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja kategorije (v kakšnem delu je financirana z dolgoročnimi viri)
- kazalniki obračanja - presojamo vezavo kategorije v času
- kazalnikom odpisanosti, ki prikazuje knjigovodsko odpisanost - zmanjšanje vrednosti obravnavane kategorije
- kazalnikom letne stopnje odpisa, popravka vrednosti. V izkazu uspeha se prikazuje odpis med stroški oziroma odhodki.
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Glede na opredeljene slabosti računovodstva (ne meri tržnih vrednosti, ne meri dobrega ali slabega imena podjetja, sposobnosti kadrov, tržnega položaja itd.) je pri presojanju obravnavanih postavk pomembno spoznati:

- njihovo vsebinsko povezanost z obstoječo dejavnostjo podjetja. Tako so pogosti primeri, da so v sklopu

terjatev zajete terjatve, ki ne bodo vnovčene. Take postavke bi morale obremenjevati stroške, odhodke podjetja.

- obdobje vnovčitve posameznih terjatev
- tržno vrednost obravnavane postavke
- drugo, po presoji podjetnika.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti terjatev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtravno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

TERJATVE				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
KATEGORIJA / vpliv	PRIHODKE	ODHODKE	REZULTAT	tvegano / netvegano
previsoka vrednost	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
prenizka vrednost	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE

Opredelitev vsebine kratkoročnih finančnih naložb

Kratkoročna finančna naložba je znesek, vezan na vračilni rok do največ leta dni.

Kot kratkoročna finančna naložba se šteje tudi tisti del dolgoročne finančne naložbe, ki zapade v plačilo v poslovnem letu po datumu bilance stanja.

Kratkoročne finančne naložbe so naložbe sredstev podjetja v druga podjetja z vnaprej določenim pogodbenim rokom vračila, ki ne sme biti daljši od 12 mesecev, namenjene pa so doseganju prihodkov od financiranja oziroma ohranjanju in večanju vloženi sredstev pa tudi doseganju drugih namenov, ki niso nujno povezani z doseganjem dobička.

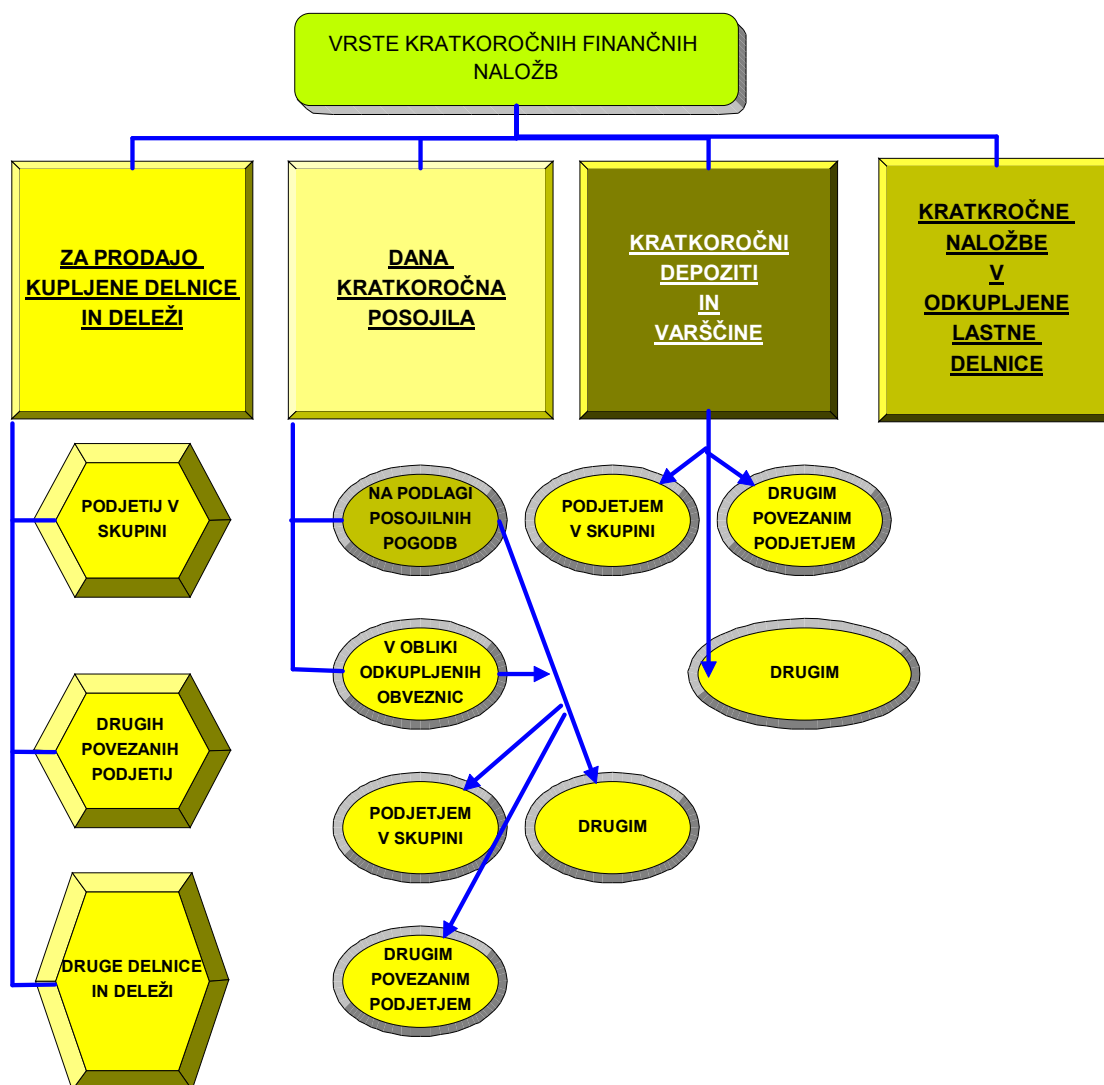
Kratkoročni blagovni krediti niso kratkoročne finančne naložbe.

Kratkoročne finančne naložbe so vedno sestavni del gibljivih sredstev podjetja vlagatelja, niso pa sestavni del njegovih obratnih sredstev. Pojmovati jih je mogoče kot kratkoročne terjatve iz financiranja z vnaprej določeno obveznostjo glede roka vračila in načina poravnave.

Prihodki od kratkoročnih finančnih naložb so prihodki od financiranja, ugotovljeni v obliki donosov po pogodbi, ne glede na to, ali nastaja donos v odvisnosti od poslovnega izida podjetja, v katero so sredstva vložena, ali pa je neodvisen od njega. V inflacijskih razmerah so zaradi spremembe kupne moči domače valute ti prihodki del pogodbenega donosa nad zneskom obračunane revalorizacije, saj se z revalorizacijo kratkoročnih finančnih naložb razume donos do stopnje rasti cen na malo, donos nad tem zneskom pa so obresti oziroma ustrezni del dobička.

Delitev prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 11: Vrste kratkoročnih finančnih naložb

Vloga kratkoročnih finančnih naložb v poslovnem procesu

Vloga kratkoročnih finančnih naložb v poslovnem procesu je podobna vlogi dolgoročnih finančnih naložb. Služijo kot oblika začasnega vlaganja z namenom ohranjanja vrednosti, oplajanja vrednosti ali kakim drugim namenom.

Po vsebini gre za obliko gibljivih sredstev, ki pa jih ne moremo vštevati med obratna sredstva podjetja.

Merjenje (vrednotenje) kratkoročnih finančnih naložb

Merjenje posameznih vrst kratkoročnih finančnih naložb v računovodskih evidencah

Nabavna vrednost

Kratkoročne finančne naložbe se ob začetku izkazujejo po nabavni vrednosti, ki ji ustrezajo naložena denarna ali druga sredstva.

Popravek vrednosti naložbe

Če kaka kratkoročna finančna naložba izgublja vrednost, je treba v breme odhodkov financiranja vzpostaviti popravek njene začetno izkazane vrednosti.

Odpis finančne naložbe

Kratkoročne finančne naložbe je treba neposredno odpisati delno ali v celoti v breme odhodkov financiranja, kakor hitro za to obstajajo dokumentirani razlogi.

Kot opravičeni razlogi za odpisovanje popravljenih, pa še ne plačanih oziroma še ne v plačilo zapadlih terjatev na podlagi kratkoročnih finančnih naložb se pojmujejo predvsem tveganja v zvezi z možnostjo vračila in padca tečajev pri vrednostnih papirjih pa tudi druga tveganja, ki delajo kratkoročne finančne naložbe nezanesljive.

Sedanja knjigovodska vrednost kratkoročnih finančnih naložb

V knjigovodstvu izkazovana vrednost postavke mora biti v razponu:

OSTANEK VREDNOSTI	=	NALOŽBENA VREDNOST - POPRAVEK VREDNOSTI = SEDANJA KNJIGOVODSKA VREDNOST	=	IZTRŽLJIVA VREDNOST
	ali <		ali <	

Presojanje vpliva kratkoročnih finančnih naložb na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o kratkoročnih finančnih naložbah

Vsebina vrednosti

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja sedanjo knjigovodsko vrednost, ki je v razponu med iztržljivo vrednostjo, ki se lahko uresniči na trgu v času sestavljanja bilančnega izkaza (maksimum) in ostankom vrednosti (minimum).

Povezava z izkazom uspeha

Postavka je povezana s postavkami finančnih prihodkov in oblikovanimi popravki oziroma odpisi vrednosti.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki investiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega stroja - presojamo način financiranja kategorije (ali je financirana s presežnimi viri ipd.)
- kazalniki obračanja - presojamo vezavo v času
- kazalnikom odpisanosti/popravka, ki prikazuje knjigovodsko odpisanost/popravek - zmanjšanje vrednosti obravnavane kategorije
- kazalnikom letne stopnje odpisa, popravka vrednosti. V izkazu uspeha se popravek ali odpis prikazuje med stroški oziroma odhodki.
- donosnost obravnavanih kategorij. Ugotovimo s primerjavo prihodkov doseženih iz naslova obravnavane kategorije z vrednostjo obravnavane kategorije
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Glede na opredeljene slabosti računovodstva (ne meri tržnih vrednosti, ne meri dobrega ali slabega imena podjetja, sposobnosti kadrov, tržnega položaja itd.) je pri presojanju obravnavanih postavk pomembno spoznati:

- njihovo vsebinsko povezanost z obstoječo dejavnostjo podjetja. Tako so pogosti primeri, da so v sklopu teh sredstev izkazovana sredstva, ki ne izpolnjujejo pogojev razmejevanja. Nekatera nimajo več vrednosti, ne prinašajo koristi podjetju, nekatera niso več vnovčljiva in podobno. Take postavke bi morale obremenjevati stroške, odhodke podjetja.
- obdobje koristnosti obravnavane kategorije
- tržno vrednost obravnavane postavke
- drugo, po presoji podjetnika.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti kratkoročnih finančnih naložb na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomagamo s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

KRATKOROČNE FINANČNE NALOŽBE				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
previsoka	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
prenizka	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

DENARNA SREDSTVA

Opredelitev vsebine denarnih sredstev

Denarna sredstva kot celota se v računovodskem smislu pojmujejo drugače kot "gotovina"⁷ (cash) pri zagotavljanju plačilne sposobnosti kot nalogi poslovnih financ, kjer "gotovina" obsega poleg domačega papirnatega in kovanega denarja v blagajni tudi še splošno namenski domači knjižni denar na računih pri bankah in drugih finančnih organizacijah ter neizrabljene zneske do največje dogovorjene samodejne zadolžitve po tekočih računih pri bankah in drugih finančnih organizacijah.

Kot ustrezniki (ekvivalenti)⁸ tako pojmovane "gotovine" se štejejo še:

- izločena in/ali neizločena denarna sredstva za posebne namene, vendar ob možnosti in/ali obveznosti uporabe tudi za vsa druga izplačila, kadar primanjkuje "gotovine",
- vloge v banki s krajšim odpovednim rokom
- kratkoročno vezane vloge v banki
- splošno sprejemljive tuje valute
- v vnovčitev prejeti čeki
- v vnovčitev prejete menice,
- vloge na vpogled, take s kratkim odpovednim rokom in tudi kratkoročno vezane vloge v tujih bankah v obliki splošno sprejemljivih tujih valut
- devize, ki se glasijo na splošno sprejemljive konvertibilne valute,
- vrednostni papirji, ki kotirajo na borzi, a niso namenjeni dolgoročnemu vlaganju⁹.

➤ ⁷ Gotovina je z računovodskega vidika denar v blagajni, s poslovnofinančnega vidika pa je z njo razumeti zakonska plačilna sredstva, ki so neposredno razpoložljiva v državi brez kakršnihkoli omejitev.

➤ ⁸ Ustrezniki (ekvivalenti) gotovine so s poslovnofinančnega vidika tisto, kar je lahko, preprosto, hitro oziroma v bližnji prihodnosti zanesljivo mogoče pretvoriti v unaprej znani znesek gotovine ob majhnem tveganju, da se bo vrednost spremenila pred tako pretvorbo.

➤ ⁹ Takšne postavke so v računovodstvu izkazane kot sestavni deli terjatev, kratkoročnih finančnih naložb in kratkoročnih obveznosti.

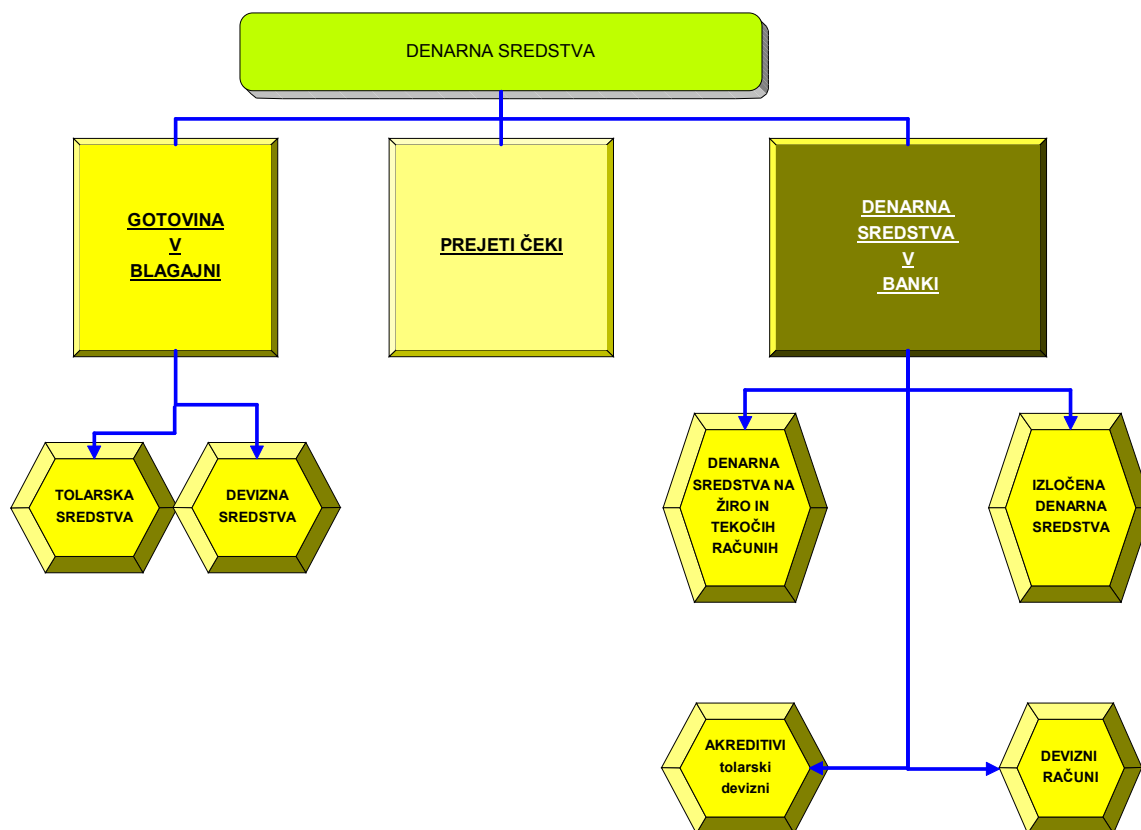
Analitična delitev

V računovodstvu se kot denarna sredstva ločeno obravnavajo:

- denarna sredstva v blagajnah
- dobroimetja na računih v bankah in drugih finančnih organizacijah.

Dodatno pa se z razčlenitvijo teh skupin in z upoštevanjem tudi drugih postavk zagotavljajo dodatne informacije, ki so potrebne pri zagotavljanju dnevne plačilne sposobnosti.

Slika 12: Vrste denarnih sredstev

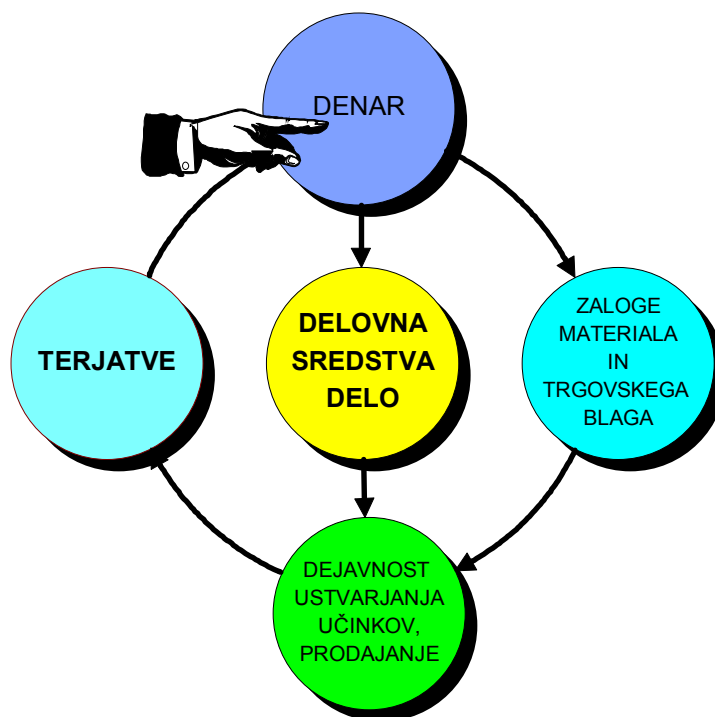
Vloga v poslovnem procesu

Denarna sredstva imajo pomembno vlogo v poslovnem procesu. To še posebej velja, če jih pojmuje mo v prikazanem finančnoposlovnem pomenu.

S pomočjo denarnih sredstev se zagotavlja plačilna sposobnost podjetja. Denarna sredstva so merilec vrednosti ustvarjenih učinkov. Pogosto se ravno denarna sredstva pojmujejo kot cilj poslovanja - neto denarni tok.

Vlogo denarnih sredstev v poslovnem procesu smo pojmovali kot obliko gibljivih sredstev. Prikazujemo jo v spodnji sliki:

Slika 13: Denarna sredstva v poslovnem procesu

Merjenje (vrednotenje) denarnih sredstev

Nominalna vrednost denarja je normalna poročevalska oblika za denar izražen v domači valuti.

Tuje valute se preračunajo v domačo valuto po tečaju na dan preračuna. Tečajna razlika do dneva pretvorbe v domačo valuto se šteje kot postavka prihodkov od financiranja ali odhodkov financiranja.

Presojanje vpliva denarnih sredstev na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o denarnih sredstvih

Vsebina vrednosti

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja knjigovodsko vrednost stanj na računih in tolarsko protivrednost deviznih sredstev.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki likvidnosti (ugotavljamo plačilno sposobnost podjetja)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo delež denarnih sredstev v željeni kategoriji
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Vplivi izkazovane vrednosti denarnih sredstev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka kaže na dober likvidnostni položaj podjetja
- bilančna postavka prikazuje slab likvidnostni položaj podjetja

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtrarno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

DENARNA SREDSTVA				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
slab likvidnostni položaj	/	/	/	tvegano: <i>nevarno, vprašljiva je plačilna sposobnost podjetja</i>
dober likvidnostni položaj	/	/	/	netvegano

KRATKOROČNE ČASOVNE RAZMEJITVE (AKTIVNE IN PASIVNE)

Opredelevanje vsebine kratkoročnih časovnih razmejitev

Vsebina kratkoročnih časovnih razmejitev

Ločimo

- aktivne in
- pasivne

kratkoročne časovne razmejitve

Z aktivnimi kratkoročnimi časovnimi razmejitvami so zajeti:

- kratkoročno odloženi stroški (odhodki)
- prehodno nezaračunani prihodki

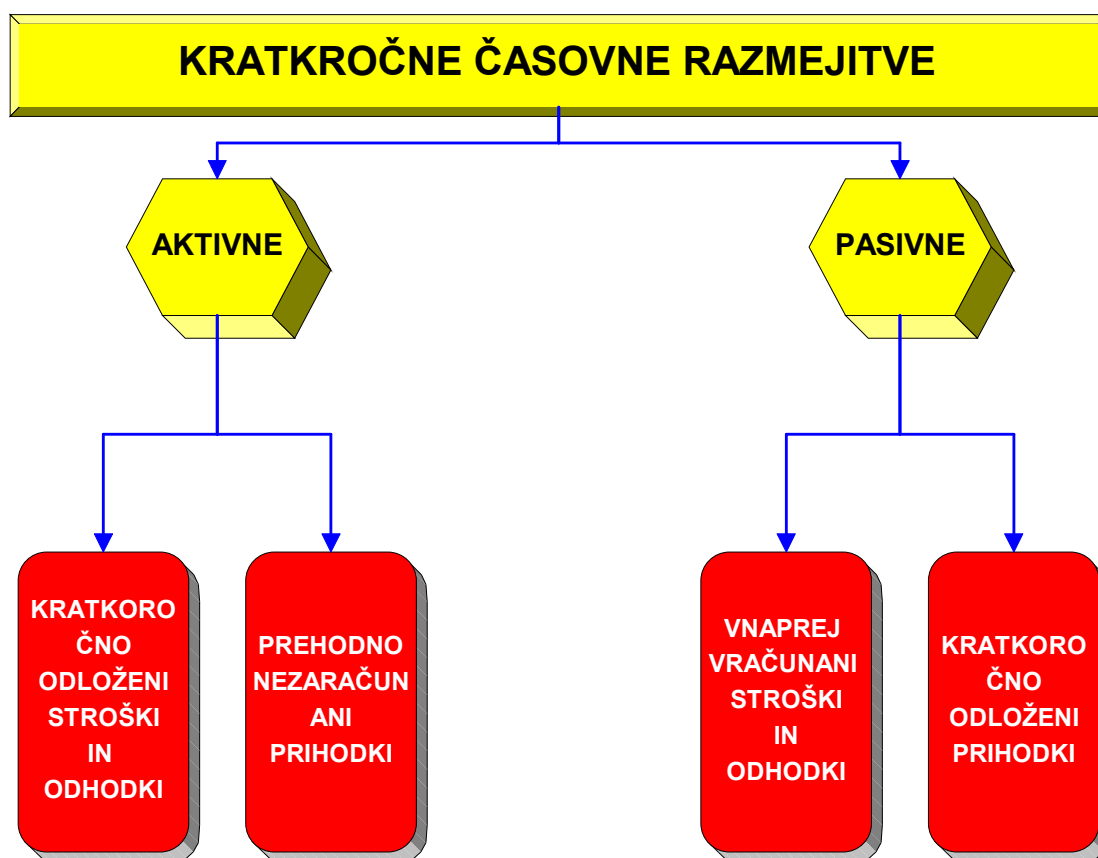
S pasivnimi kratkoročnimi časovnimi razmejitvami so zajeti:

- vnaprej vračunani stroški (odhodki)
- kratkoročno odloženi prihodki

Analitična delitev kratkoročnih časovnih razmejitev

V osnovi delimo kratkoročne časovne razmejitve na aktivne in pasivne. Podrobneje jih prikazujemo v spodnji sliki:

Slika 14: Vrste kratkoročnih časovnih razmejitev

Vloga kratkoročnih časovnih razmejitev v poslovnem procesu

Med obratna sredstva, uporabljena med pripravo proizvodnje, spadajo poleg sredstev v materialni obliki tudi sredstva v obliki kratkoročno odloženih stroškov ki se vračunavajo kot stroški oziroma odhodki obdobja sorazmerno z njihovo udeležbo pri ustvarjanju poslovnih učinkov in njihovem razpečevanju v obračunskem mesecu.

Merjenje (vrednotenje) kratkoročnih časovnih razmejitev

Za nobeno postavko aktivnih časovnih razmejitev se ob njenem nastanku ne sme predpostavljati, da bo obstala več kot leto dni.

Pri nobeni postavki vnaprej vračunanih stroškov (odhodkov) na kontih pasivnih časovnih razmejitev se ob njenem nastanku ne sme predpostavljati, da bodo dejanski stroški manjši od zneska, ki ga je po pameti pričakovati v letu dni.

Pri nobeni postavki odloženih prihodkov se ob njenem nastanku praviloma ne sme računati, da bo pokrivala dejanske stroške, ki bi nastali v roku, daljšem od leta dni.

Postavke aktivnih časovnih razmejitev morajo biti na datum bilance stanja utemeljene glede na realnost njihovega obračuna v naslednjem obdobju, postavke pasivnih časovnih razmejitev pa ne smejo skrivati rezerv. Njihovo spravljanje v realne okvire ne sme povzročati izrednih prihodkov ali izrednih odhodkov, temveč je treba za razlike popraviti dotedanje stroške oziroma redne odhodke in redne prihodke, v zvezi s katerimi so se prvotno pojavile.

Presojanje vpliva kratkoročnih časovnih razmejitev na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o kratkoročnih časovnih razmejivah

Vsebina vrednosti

Vrednost postavke izkazana v bilanci stanja predstavlja knjigovodsko vrednost kratkoročnih časovnih razmejitev. Po vsebini gre za prihodnje prihodke oziroma odhodke.

Povezanost z izkazom uspeha

Postavke so vsebinsko tesno povezane z izkazom uspeha. Kratkoročne časovne razmejitve predstavljajo v izkazu uspeha ne zajete prihodke oziroma stroške (odhodke). To so praviloma taki prihodki oziroma odhodki, ki še ne izpolnjujejo pogojev, da bi lahko postali prihodki oziroma odhodki in se zato kratkoročno razmejijo na časovnih razmejivah.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki navpičnega finančnega ustroja s katerimi želimo ugotoviti delež kratkoročnih časovnih razmejitev v željeni celoti.
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo delež denarnih sredstev v željeni kategoriji
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Vplivi izkazovane vrednosti kratkoročnih časovnih razmejitev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- časovne razmejitve so prenizko oblikovane
- časovne razmejitve so previsoko oblikovane
- časovne razmejitve so realno oblikovane

Pomembno je kakšne so te časovne razmejitve (aktivne ali pasivne).

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomagata s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

KRATKOROČNE ČASOVNE RAZMEJITVE				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
prevelike pasivne časovne razmejitev ali premahnje aktivne časovne razmejitev	premahnji	previsoki	premahnen	netvegano: <i>bilanca ima skrite rezerve</i>
prevelike aktivne časovne razmejitev ali premahnje pasivne časovne razmejitev	previsoki	premahnji	previsok	tvegano: <i>v bilanci so skrite izgube lahko pride do težav v poslovanju</i>

VIRI PREMOŽENJA

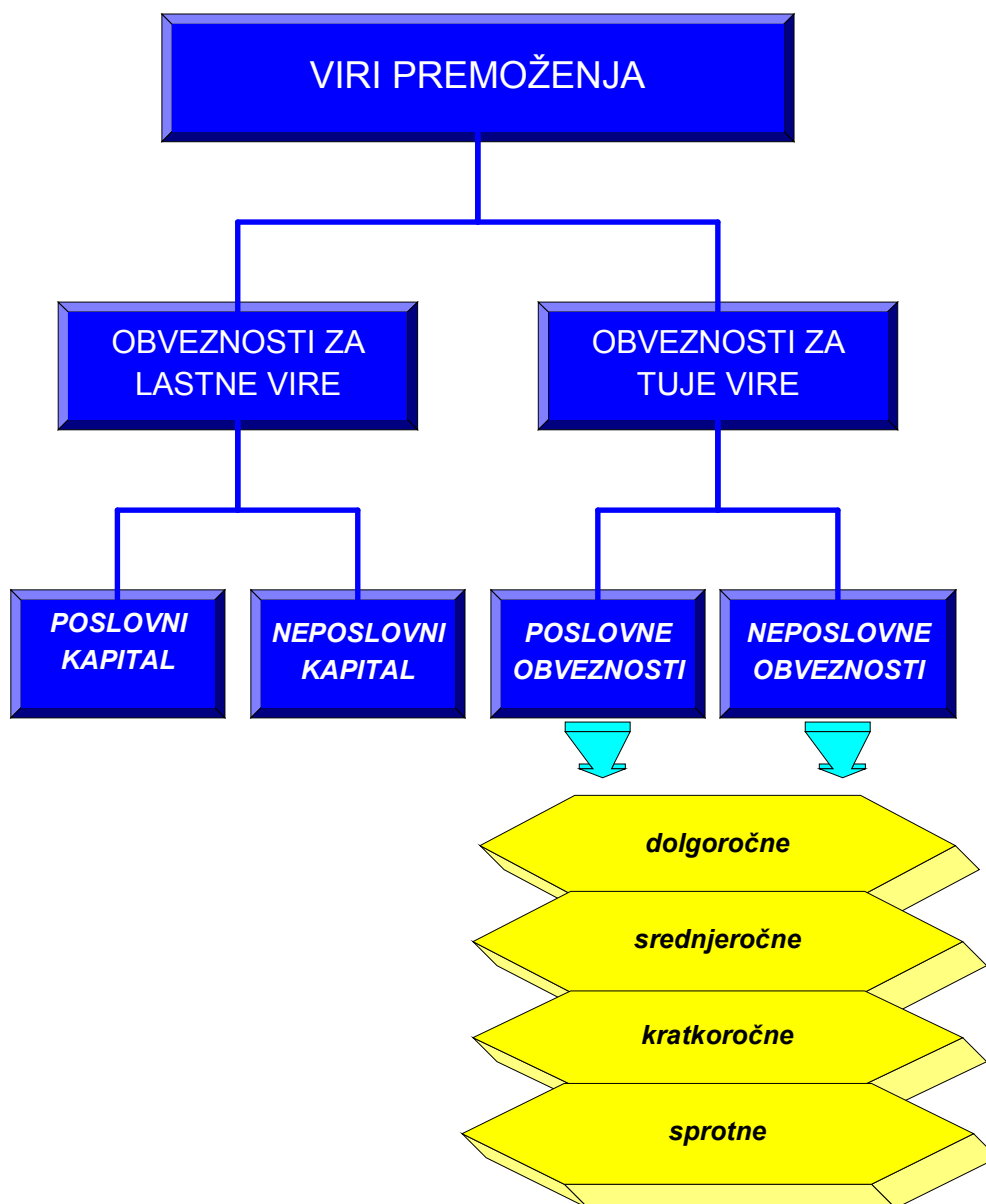
UVOD

Za nabavo sredstev potrebujemo denar. Tega lahko pridobimo iz različnih virov. Lahko je lastniški ali upniški (kreditni). Vire sredstev enotno imenujemo obveznosti do virov sredstev.

VRSTE VIROV SREDSTEV

Med vire sredstev štejemo:

Slika 15: Viri premoženja

Med poslovne vire smo šteli vire poslovno potrebnega premoženja. Neposlovni viri pa predstavljajo vire poslovno nepotrebnega premoženja (neposlovnega premoženja).

Obveznosti se vrednotijo se dejansko nastalih vrednostih. Posebnost je, da se morajo ob bilanci povečati za obresti, ki so povezane s posameznimi obveznostmi (npr. do dneva bilanciranja zapadle in še ne obračunane in plačane obresti od kreditov). Za vse velja, da morajo biti vrednotene po najvišjih verjetnih vrednostih.

KAPITAL

Opredelitev vsebine kapitala

Vsebina kapitala

Pojmovanje kapitala je različno.

V poslovnih financah je kapital stanje celotnega dolgoročnega financiranja podjetja oziroma vlaganja v enoto računovodskega obravnavanja. Sestoji se iz:

- kapitala v računovodskem smislu
- dolgoročnih rezervacij
- dolgoročnih dolgov

Kapital v računovodskem smislu¹⁰ je lastniška vloga v enoti računovodskega obravnavanja in s tem njena obveznost do lastnikov, ki se sestoji iz:

- osnovni kapital
- vplačanega presežka kapitala
- rezerv
- prenesenega čistega dobička (manj izgube) prejšnjih let
- revalorizacijskega popravka kapitala
- prehodno nerazdeljenega čistega dobiček (manj izguba) tekočega poslovnega leta

Vse oblike skupaj so celotni kapital družbe. Celotni kapital izraža lastniško financiranje podjetja (družbe) in z vidika podjetja njegovo obveznost do lastnikov, če ne prej, pa ob prenehanju delovanja podjetja¹¹. V delniških družbah je lahko označen kot delničarski kapital, to je kapital, ki pripada delničarjem in ima več sestavin, med katerimi je tudi osnovni kapital, to je delniški kapital, ki opredeljuje lastništvo podjetja.

➤ ¹⁰ Enako je kapital opredeljen v Zakonu o gospodarskih družbah.

➤ ¹¹ Celotni kapital podjetja je njegova obveznost do lastnikov, ki zapade v plačilo, če podjetje preneha delovati, pri čemer se velikost kapitala popravi glede na tedaj dosegljivo ceno čistega premoženja podjetja, in če se sprejme sklep o dekapitalizacije podjetja zaradi zmanjšanja njegovega delovanja. Opredeljen je ne samo z zneski, ki so jih lastniki vložili v podjetje, temveč tudi z zneski, ki so se pojavili pri poslovanju podjetja in kot čisti dobiček pripadajo njegovim lastnikom, izguba pri poslovanju pa ga zmanjšuje. Revalorizacijski popravki se obravnavajo ne kot realno povečanje takšnega kapitala, temveč le kot pripomoček za njegovo prenovljeno izražanje v drugače kakovostno opredeljeni denarni merski enoti.

Osnovni kapital je kapital, ki je nominalno opredeljen v statutu podjetja in so ga temu ustrezno vpisali oziroma vplačali njegovi lastniki.

Osnovni kapital se pojavlja glede na vrsto podjetja kot:

- delniški kapital,¹²
- delež v kapitalu¹³,
- vloge kapitala¹⁴.

Vplačani presežek kapitala se pojavlja pri delniški družbi, ki ob prvi prodaji svojih delnic doseže prodajno ceno, ki presega njihovo nominalno vrednost. Vplačani presežek kapitala je razlika med doseženo ceno vpisanih delnic ob njihovi prodaji in njihovo nominalno vrednostjo, če je prva večja.

Rezerve so namensko opredeljeni del čistega dobička, ki služi poravnavanju možnih izgub v prihodnjih letih. Rezerve se letno povečujejo pri delitvi čistega dobička, zmanjšujejo pa pri obravnavanju izgub, če jih v petih letih ni mogoče poravnati v okviru tedanjih prihodkov. Oblikovanje rezerv je določeno v statutu podjetja ali pa se upravljalci sproti odločajo zanje, v nobenem primeru pa jih ni mogoče kasneje razdeliti med lastnike v obliki dividend ali deležev iz dobička.

Prenesena izguba prejšnjih let je še ne poravnana izguba, ki posredno zmanjšuje celotni kapital. Prenesena izguba prejšnjih let se pri poravnavanju obravnava kot izredni odhodek.

Preneseni dobiček prejšnjih let je tisti del čistega dobička prejšnjih let, ki ni bil razporejen v rezerve ali kako drugače porabljen. Preneseni čisti dobiček prejšnjih let se lahko porabi med drugim za kritje izdaj zastojnih delnic že obstoječim delničarjem ali za druge prenose v osnovni kapital, a tudi za kasnejša izplačila lastnikom s hkratnim zmanjšanjem celotnega kapitala podjetja.

Revalorizacijski popravek kapitala je prištevni popravek nominalno izkazanih sestavin kapitala v razmerah spreminjanja kupne moči denarja.

Navadne delnice so deli kapitala, katerih lastniki so upravičeni soupravljalci podjetja, vodijo pa do dividend, če je le čisti dobiček dovolj velik, da pokrije dividende prednostnih delnic.

Prednostne delnice so deli kapitala, katerih lastništvo ne omogoča soupravljanja podjetja, do dividend s predvidenim odstotkom ali zneskom pa vodijo, če je čisti dobiček dovolj velik.

Vse sestavine celotnega kapitala zunaj osnovnega kapitala pripadajo lastnikom osnovnega kapitala v sorazmerju, v kakršnem so njihovi lastniški deli osnovnega kapitala.

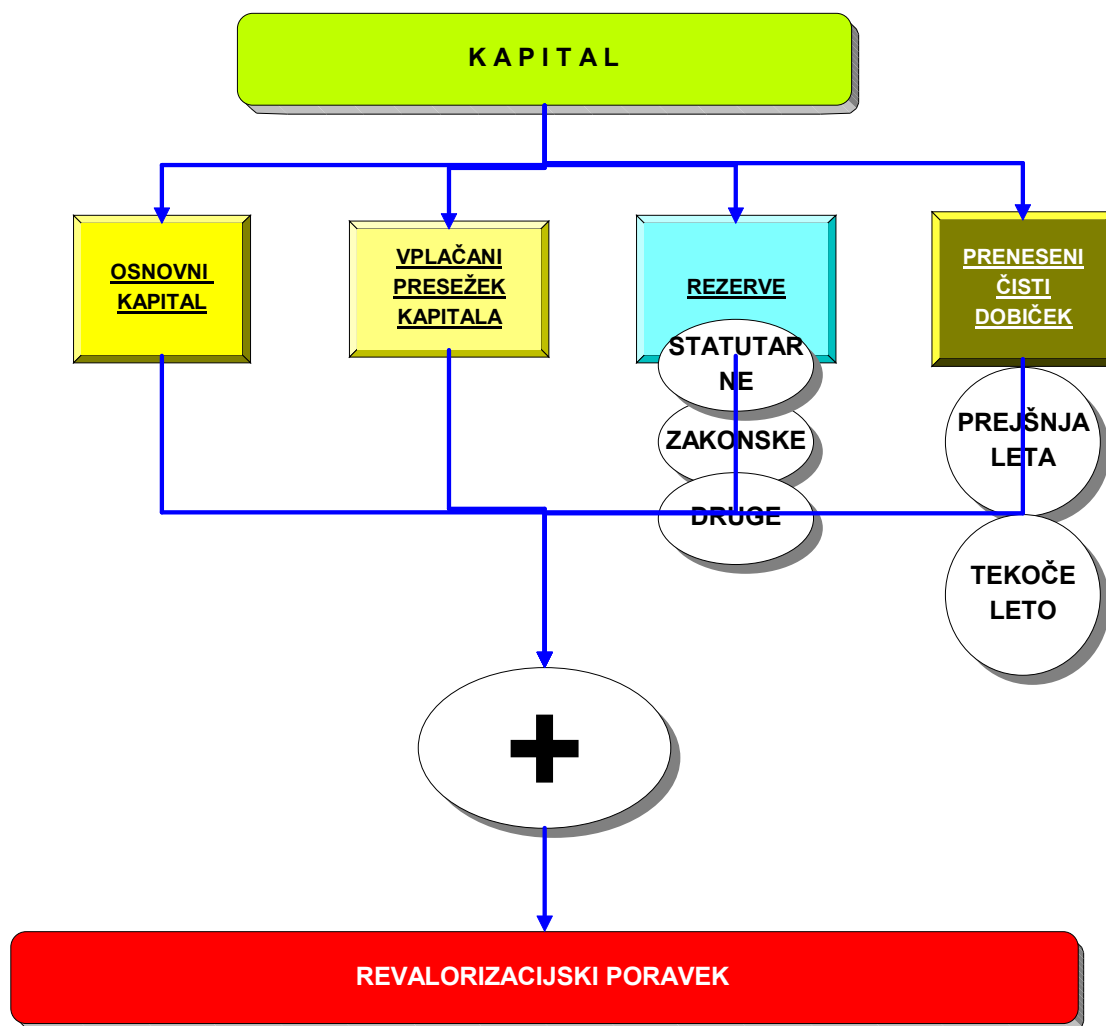
Delitev kapitala (celotnega kapitala) prikazujemo v spodnji sliki:

➤ ¹² Delniški kapital je osnovni kapital, ki je sestavljen iz delnic in se pojavlja pri delniški družbi.

➤ ¹³ Deleži v kapitalu sestavljajo osnovni kapital predvsem v družbi z omejeno ali neomejeno odgovornostjo.

➤ ¹⁴ Vloga kapitala je kapital pri enolastniškem podjetju. Takšno naravo imajo tudi poslovni skladi in druge oblike družbenega kapitala pri družbenih podjetjih pred njihovo pretvorbo v kapitalne družbe.

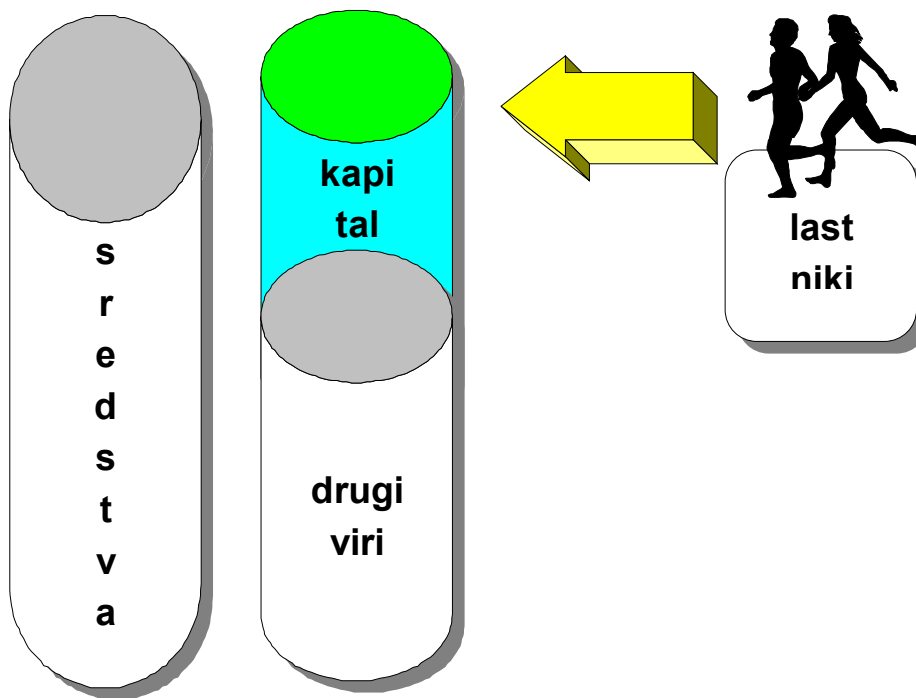
Slika 16: Pojavne oblike kapitala

Vloga kapitala v poslovnem procesu

Mesto obravnavanih sredstev v poslovnem procesu prikazujemo v naslednji sliki:

Slika 17: Kapital v poslovnem procesu

V sodobnem lastniškem podjetju se vse razmišljanje začne pri kapitalu in konča s kapitalom. Pojmovanje kapitala se odseva tudi v številnih računovodskih rešitvah v zvezi z merjenjem in prikazovanjem ekonomskih kategorij.

Kapital izraža lastniško financiranje podjetja in je z vidika podjetja njegova obveznost do lastnikov. To je tudi tista obveznost podjetja do virov sredstev, ki je ni mogoče obravnavati kot dolg. V delniških družbah mu pravijo delničarski kapital in obsega več kot zgolj delniški kapital oziroma kapital, sestavljen iz vpisanih delnic po njihovih nominalnih vrednostih. Obsega tudi presežek vplačanega kapitala nad nominalno vrednostjo delnic in razne vrste rezerv, o čemer smo že govorili.

Kapital, kot ga obravnavamo v tem delu, sestavljajo denarna ali druga sredstva, ki jih lastniki vložijo v podjetje, z drugimi besedami njihova vložena kupna moč kot soznačica za čista sredstva ali čisto premoženje podjetja. Po tem pojmovanju ustvari podjetje čisti dobiček samo takrat, ko je denarno izraženi znesek čistega premoženja ob koncu obračunskega obdobja večji od denarno izražene zneska čistega premoženja v začetku obračunskega obdobja, po odštetju vseh izplačil kapitala lastnikom oziroma novih vplačil v kapital v obračunskem obdobju. Ohranjanje kapitala se lahko meri bodisi v nominalnih denarnih enotah bodisi v enotah nespremenjene kupne moči denarja.

Obravnavanemu pojmovanju kapitala nasprotno je stvarno pojmovanje kapitala, ko se gleda na kapital kot na proizvajalno zmogljivost podjetja, izraženo na primer z dnevnim obsegom proizvodnje, pri čemer je mogoče trditi, da podjetje ustvari čisti dobiček samo takrat, ko je njegova stvarna proizvajalna zmogljivost (ali sposobnost delovanja ali dejavniki in sredstva, potrebni za zagotavljanje te zmogljivosti) ob koncu obračunskega obdobja večja od stvarne proizvajalne zmogljivosti ob začetku obračunskega obdobja, po odštetju vseh izplačil lastnikom oziroma novih vplačil v obračunskem obdobju.

Kot vidimo, je pojmovanje kapitala povezano s pojmovanjem dobička, saj je osnova za merjenje dobička. Kot dobiček se lahko obravnavajo le pritoki sredstev, ki so večji od zneskov, potrebnih za ohranjanje kapitala. Čisti dobiček je torej znesek, ki ostane, potem ko se odhodki (vključno z morebiti potrebnimi preračuni ohranjanja kapitala) med katerimi so tudi vsi davki, odštejejo od prihodkov. Če so odhodki večji od prihodkov, je

razlika izguba. Na splošno velja, da podjetje ohranja svoj kapital, če ima ob koncu obračunskega obdobja toliko kapitala, kot ga je imelo v začetku obračunskega obdobja. Vsak znesek nad ravno, potrebno za ohranjanje kapitala, ki ga je imelo podjetje v začetku obračunskega obdobja, je čisti dobiček.

V okviru obravnavanega pojmovanja kapitala, po katerem je kapital opredeljen s številom nominalnih denarnih enot, sodi tudi zahteva po njegovi ohranitvi. Tako ne more biti govora o dobičku v obračunskem obdobju, v katerem se kapital nominalno ne poveča. Zato je po svoji vsebini tudi povečanje cen posameznih sredstev podjetja dobiček, ki pa se lahko izkaže šele ob prodaji oziroma zamenjavi takih sredstev.

Če se zaradi pregleda nad ohranjanjem kapitala opredeli kapital z enotami nespremenjene kupne moči, je dobiček le tolikšen, kolikšno je morebitno povečanje kupne moči kapitala. Če postavimo, da je ohranitev kapitala zagotovljena s preračunom na podlagi indeksa cen na malo (drobno), je treba upoštevati, da tudi preračun vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev z istim indeksom ne spremeni cen teh sredstev oziroma tega dela premoženja, ampak le ohranja njihove realne nabavne in sedanje cene s prilagajanjem nominalnih vrednosti zmanjšanju kupne moči domače valute, na drugi strani pa tudi zagotavlja, da se prek amortizacije med življenjsko dobo posameznega sredstva nadomesti njegova realna vrednost. S tem pa je povezano vprašanje, ali je po načelu manjše vrednosti zares treba vsako leto poračunavati z doseženim poslovnim izidom razliko, kolikor je porast dejanske tržne vrednosti manjši od porasta na podlagi preračuna z indeksom. Dejstvo je, da se dejanske cene posameznih dobrin le v daljšem roku prilagajajo poprečnemu porastu cen in zato dosledna uporaba načela manjše vrednosti pri primerjanju cen po preračunu z indeksom in dejanskih tržnih cen na koncu vsakega leta nujno pripelje do podcenitve dejanske vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev neposredno na račun doseženega poslovnega izida. Primerjanje z indeksom preračunanih vrednosti in tržnih vrednosti tega dela premoženja bi bilo zaradi tega smiselno le za daljša obdobja, pa še tedaj bi bilo treba uresničevati načelo najmanjše vrednosti le za večje skupine, ne za posamezne vrste osnovnih sredstev.

V razmerah nestabilnosti domače valute je torej najprej treba zagotoviti nezmanjšano kupno moč kapitala, to pa vpliva na celotno zasnovo revalorizacije v slovenskih računovodskih standardih.

Merjenje (vrednotenje) kapitala

Kot smo spoznali se kapital meri v vloženi vrednostih. Povečuje se za čiste dobičke in zmanjšuje za izgube. V inflacijskih razmerah se revalorizira.

Podcenjenost, precenjenost aktive, ki je financirana s kapitalom se odraza na njegovi realni vrednosti. Tako je v primeru podcenjenosti sredstev tudi kapital podcenjen v primeru precenjenosti sredstev pa precenjen.

Presojanje vpliva kapitala na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o kapitalu

Vsebina vrednosti:

Kapital predstavlja lastniško financiranje poslovanja. Njegova vloga je tudi v jamstvu upnikom. Zakon o gospodarskih družbah določa, da gospodarska družba odgovarja za svoje obveznosti s celotnim premoženjem. To pomeni, da se v primeru, če družba preneha vnovči premoženje, z izkupičkom pa se poravnava obveznosti. Če kaj ostane pripada to lastnikom. V primeru, da vrednost premoženja ne zadošča za poplačilo dolgov do upnikov se slednji poravnava le delno, kapitalu pa ne pripada nič. V spodnji sliki prikazujemo razmerja med vnovčeno vrednostjo premoženja in obveznostmi.

Slika 18: Stečaj - likvidacija

VNOVČENA VREDNOST PREMOŽENJA GOSPODARSKE DRUŽBE	= ali <	OBVEZNOSTI DO TUJIH VIROV SREDSTEV	⇒	STEČAJ: <ul style="list-style-type: none"> • KAPITAL NIMA VREDNOSTI; • UPNIKI SO LE DELNO POPLAČANI
VNOVČENA VREDNOST PREMOŽENJA GOSPODARSKE DRUŽBE	=	OBVEZNOSTI DO TUJIH VIROV SREDSTEV	⇒	LIKVIDACIJA: UPNIKI SO V CELOTI POPLAČANI
VNOVČENA VREDNOST PREMOŽENJA GOSPODARSKE DRUŽBE	>	OBVEZNOSTI DO TUJIH VIROV SREDSTEV	⇒	LIKVIDACIJA: <ul style="list-style-type: none"> • UPNIKI SO V CELOTI POPLAČANI • OSTANEK PREMOŽENJA PRIPADA KAPITALU (LASTNIKOM)

Povezava z izkazom uspeha:

Poslovni izid merjen v »čistem dobičku« ali »izgubi« vpliva na kapital podjetja. Kot smo navedli so sestavine kapitala tudi:

- nerazdeljeni čisti dobiček tekočega leta,
- preneseni čisti dobiček prejšnjih let
- izguba tekočega leta
- prenesena izguba prejšnjih let.

Te kategorije so bile vodene na kontih poslovnega izida, ki se prikazujejo v izkazu uspeha. Konec leta se prenesejo na konte stanja in prikažejo v bilanci stanja.

Čisti dobiček povečuje vrednost sredstev. Bilančno ravnovesje med sredstvi in njihovimi viri se vzpostavi na pasivi (med viri) z oblikovanjem bilančne postavke »nerazdeljeni čisti dobiček ali izguba poslovnega leta« ali »preneseni čisti dobiček ali izguba prejšnjih let«.

Presojanje vsebine:

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki financiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega stroja - presojamo način financiranja kategorije (v kakšnem delu je financirana s kapitalom) in na ta način sklepamo o primernosti oblikovanega kapitala
- kazalniki donosnosti (presojamo čisto donosnost kapitala)
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Podobnih možnosti presojanja je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med resnično (dejansko) in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti kapitala na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

KAPITAL				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
previsoka	previsoki	prenizki	previsok	tvegano: prevrednoteno premoženje ali podvrednotene obveznosti (skrita izguba): <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinke in možne posledice</i>
prenizka	premajhni	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva

DOLGOROČNE REZERVACIJE

Opredelitev vsebine dolgoročnih rezervacij

Vsebina dolgoročnih rezervacij

Dolgoročne rezervacije so po vsebini podobne kratkoročnim pasivnim časovnim razmejitev. Razlika je v roku. Torej so dolgoročne rezervacije dolgoročne pasivne časovne razmejitve, ki so vzpostavljene za

- obveznosti za katere se lahko pričakuje, da bodo nastopile šele čez več kot leto dni,
- obveznosti, katerih nastanek in velikost sta negotova.

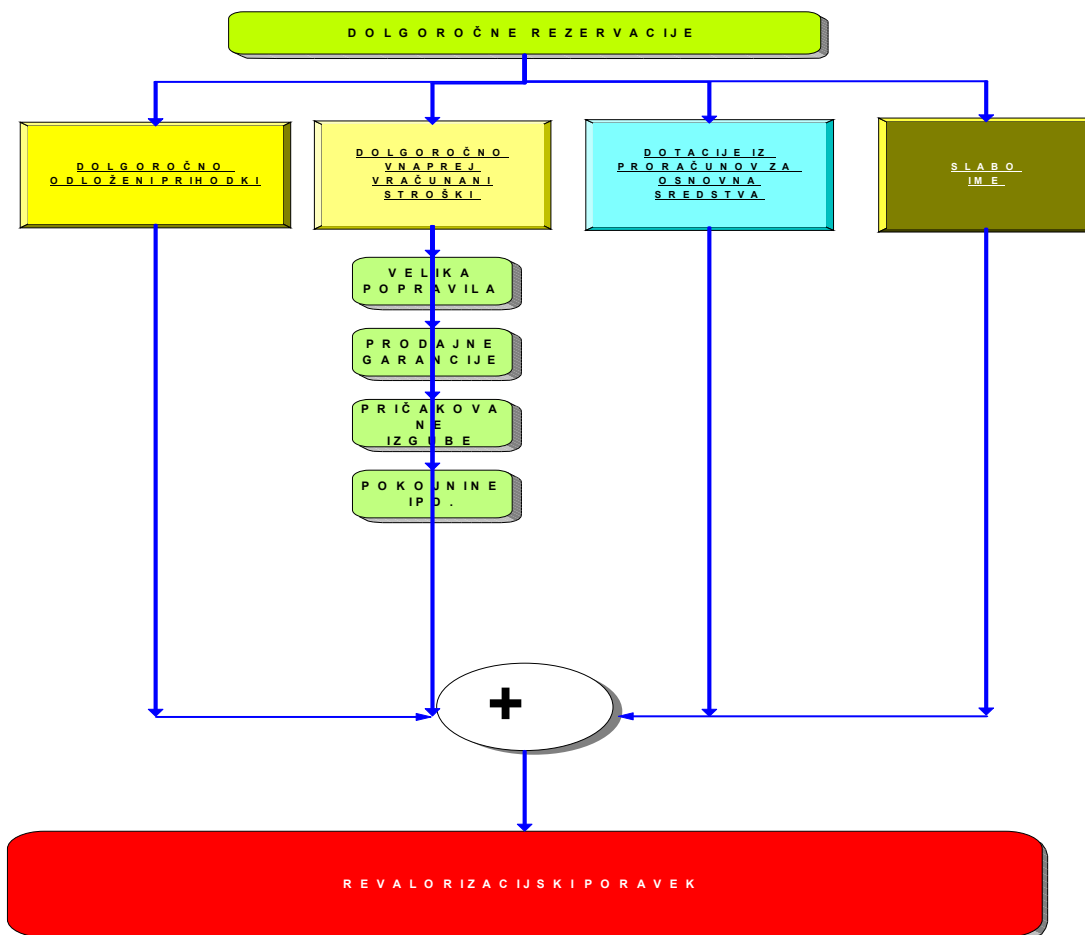
S kasnejšimi leti in dolgoročnim časovnim razmejevanjem pa je razumeti vsako bodoče obdobje po več kot letu dni od datuma bilance stanja.

Pri vzpostavljanju dolgoročnih rezervacij se predpostavlja dosledna uporaba načel **previdnosti in doslednosti**, in sicer glede verjetnosti tako bodoče izgube kot tudi bodočega dobička. Prav tako se morajo pri ocenjevanju stopnje negotovosti upoštevati izkušnje iz podobnih okoliščin in mnenja strokovnjakov.

Podjetje, ki da osnovna sredstva v finančni najem, lahko uporablja dolgoročne pasivne časovne razmejitve za enakomerno ugotavljanje prihodkov iz najema po posameznih letih.

Analitična delitev dolgoročnih rezervacij

Slika 19: Pojavne oblike dolgoročnih rezervacij

Dolgoročno vnaprej vračunani stroški so stroški, ki so že razporejeni po določenih poslovnih učinkih kot stroškovnih nosilcih, čeprav bodo dejansko nastali šele čez več kot leto dni.

Dolgoročno vnaprej vračunani odhodki so odhodki, ki so že vplivali na poslovni izid, čeprav bodo dejansko nastali šele čez več kot leto dni.

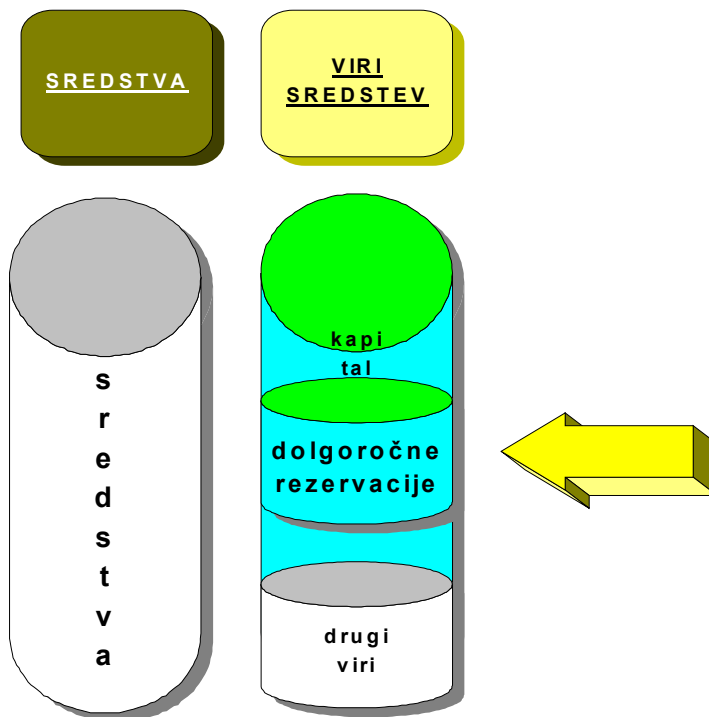
Dolgoročno odloženi prihodki so zneski prihodkov, ki ob svojem nastanku še niso upoštevani pri oblikovanju poslovnega izida, temveč bo to napravljeno šele čez več kot leto dni.

Slabo ime (negative goodwill) se pojavi pri nakupu drugega podjetja, če je naložba vanj manjša od čistega premoženja, ki je izkazano pri njem. Med prihodke ga je treba vključiti pri obračunih poslovnega izida v petih letih.

Vloga dolgoročnih rezervacij v poslovnem procesu

Mesto obravnavanih sredstev v poslovnem procesu prikazujemo v naslednji sliki:

Slika 20: v poslovnem procesu

Presojanje vpliva dolgoročnih rezervacij na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o dolgoročnih rezervacijah

Vsebina vrednosti:

Dolgoročne rezervacije predstavljajo rezervacijo za neke v prihodnosti pričakovane stroške, odhodke in podobno. V primeru, da se pričakovani namen ne uresniči se neporabljene rezervacije všttevajo v rezultat poslovanja.

V preteklih letih je bil motiv oblikovanja pogosto povezan s plačilom davka od dobička. Zato so oblikovane rezervacije predstavljale skrite rezerve. Take rezervacije niso skladne s predpisi o davkih in ne s Slovenskimi računovodskimi standardi. V primeru, da so izkazane v bilanci pa se bodo v bližnji prihodnosti vštete v rezultat poslovanja.

Povezava z izkazom uspeha:

Dolgoročne rezervacije se oblikujejo v breme rezultata poslovanja (v obdobju, ko so oblikovane zmanjšujejo rezultat poslovanja).

V obdobju, ko se črpajo pa zmanjšujejo odhodke poslovanja in na ta način vplivajo na rezultat poslovanja. Ko se neporabljene rezervacije prenesejo v rezultat poslovanja ga zvišujejo.

Presojanje vsebine:

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki financiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v željeni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja kategorije (v kakšnem delu financira sredstva)
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Preizkusiti je potrebno vsebino oblikovanih dolgoročnih rezervacij in presoditi verjetnost, da bodo realizirane v oblikovanem znesku. Pri tem je treba biti pozoren na zadostnost oblikovanih dolgoročnih rezervacij. V primeru, da so premalo oblikovane bodo v času dogodkov, ki jih bremenijo dodatno obremenjeni tudi poslovni odhodki. V primeru previsokega oblikovanja pa bodo vplivali na večji poslovni rezultat.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s

podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomagamo s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

DOLGOROČNE REZERVACIJE				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	
				tvegano / netvegano
previsoka	/	previsoki	prenizek	netvegano: skrita rezerva
prenizka	/	prenizki	previsok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi obseg podvrednotenja oblikovanih obveznosti</i>

OBVEZNOSTI

Opredelitev vsebine obveznosti

Vsebina obveznosti

V osnovi delimo obveznosti na:

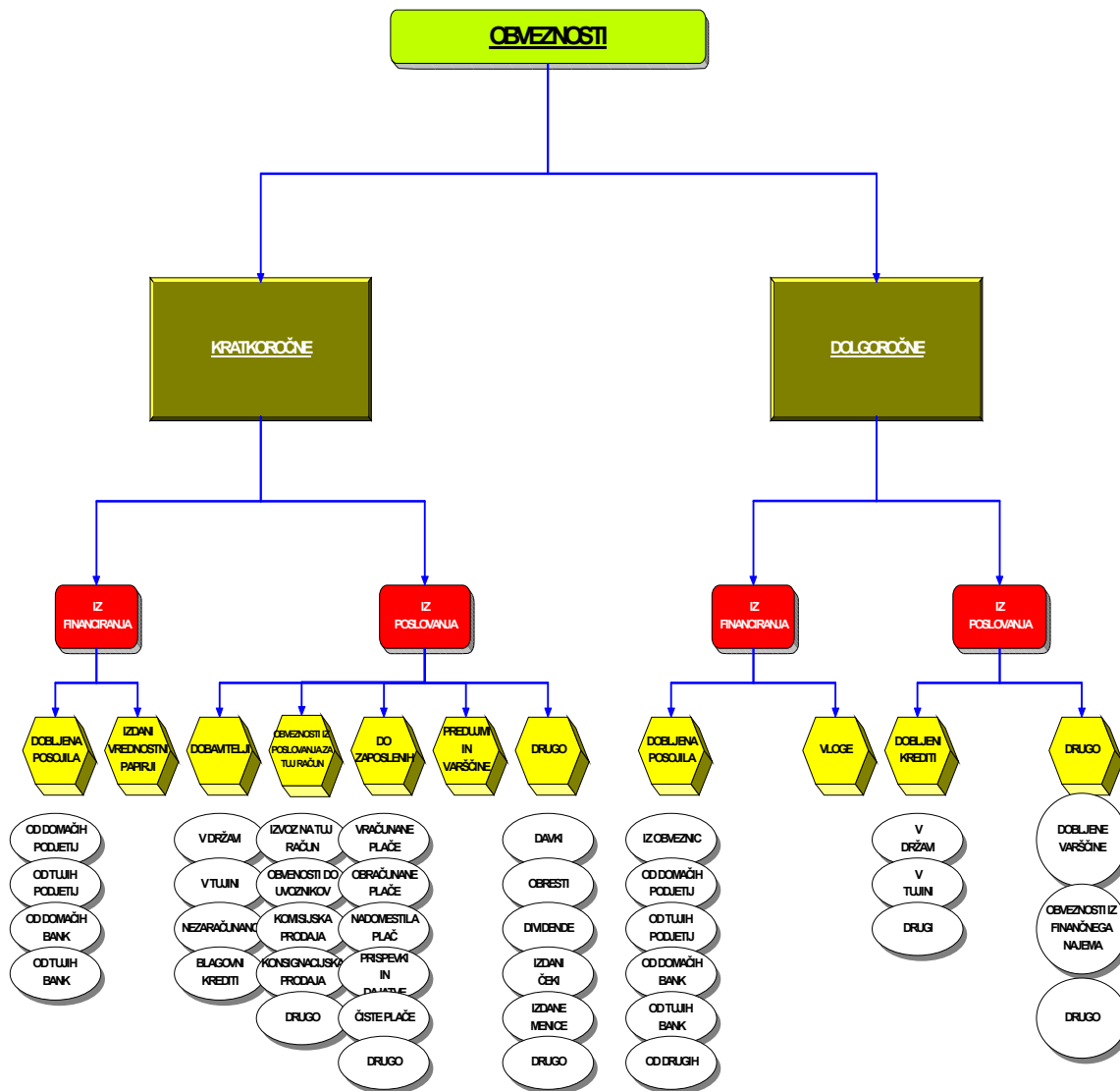
- dolgoročne in
- kratkoročne.

Dolgoročna obveznost je obveznost, ki zapade v plačilo v roku, daljšem od leta dni.

Kratkoročna obveznost je obveznost, ki zapade v plačilo v največ letu dni.

Analitična delitev obveznosti

Slika 21: Pojavne oblike obveznosti

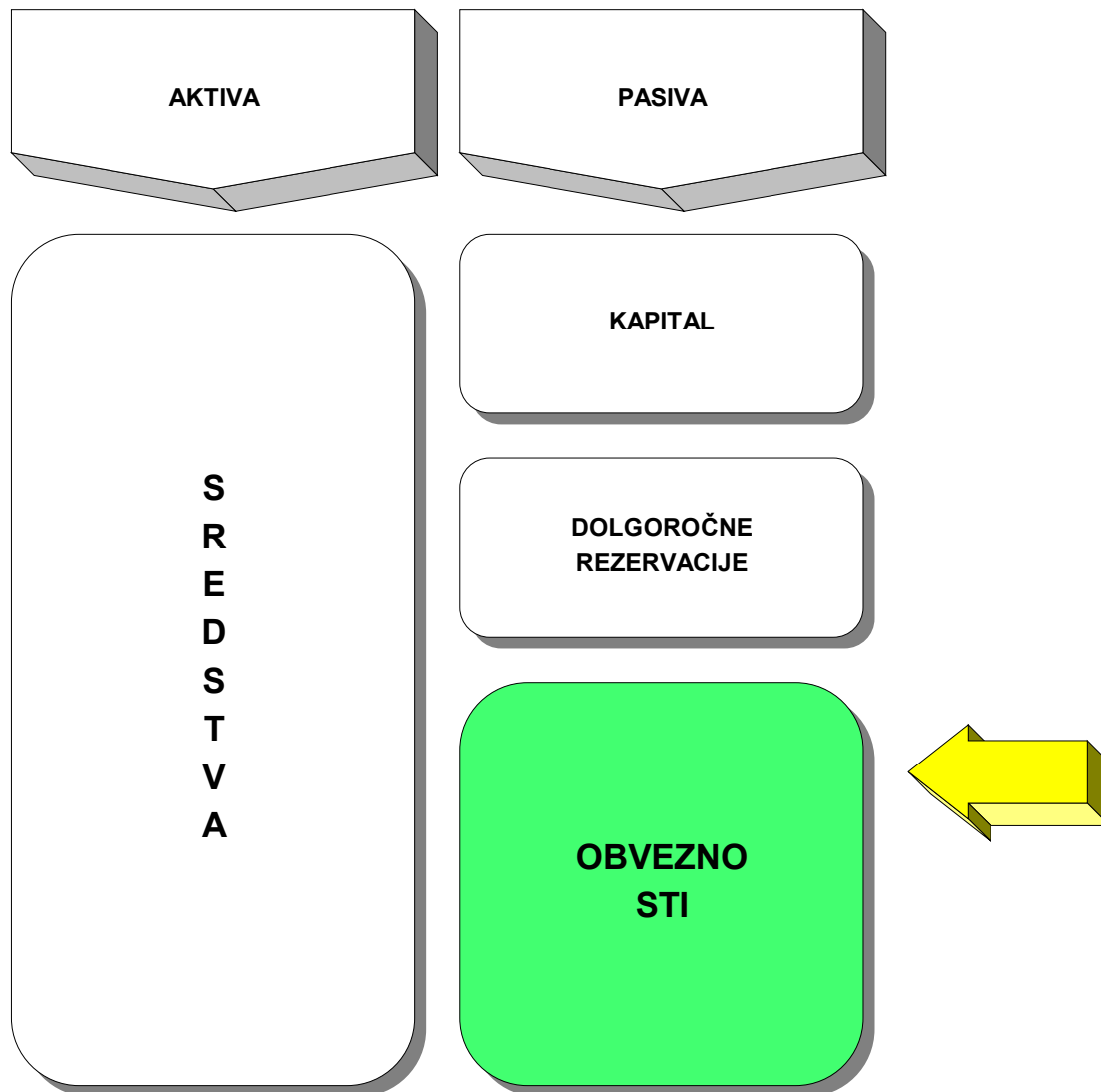
Med obveznosti štejemo prodajo na kredit¹⁵, kredite¹⁶ in posojila¹⁷.

Vloga obveznosti v poslovnem procesu

Mesto obravnavanih sredstev v poslovnem procesu prikazujemo v naslednji sliki:

Slika 22: Obveznosti v poslovnem procesu

- ¹⁵ Prodaja na kredit je prodaja, pri kateri v trenutku, ko se blago prenese na kupca ali ko se opravi storitev, kupec še ne plača.
- ¹⁶ Kreditiranje je dajanje na upanje, ki omogoča dolžniku prejem vrednosti ob odložitvi vračila ali nasprotno dajanje.
- ¹⁷ Posojanje je dajanje določenih zneskov denarja ali določenih količin drugih nadomestnih stvari, pri čemer se dolžnik obveže, da bo po preteku določenega roka vrnil določene zneske denarja ali določene količine drugih, nadomestnih stvari.

Obveznosti so sestavina virov sredstev. Pri tem so dolgoročne obveznosti pomemben vir kvalitetnega financiranja. Ne smemo pa zanemariti niti kratkoročnih tujih virov. Ti naj služijo predvsem za financiranje kratkoročnih sredstev.

Merjenje (vrednotenje) obveznosti

Merjenje obveznosti v računovodskih evidencah

Dolgoročne obveznosti

Dolgoročne obveznosti vseh vrst se v začetku izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin o nastanku dogodka. Kasneje se lahko povečajo s pripisanimi donosi (obrestnimi ali drugimi nadomestili), če za to obstaja sporazum z upnikom. Zmanjšajo pa se za odplačane zneske in morebitne drugačne poravnave v sporazumu z upnikom ter za prenos zneskov, ki zapadejo v plačilo najkasneje v letu dni, med kratkoročne obveznosti.

Popust ali presežek, ki se pojavi pri izdaji dolgoročnih obveznic, je treba odpisovati med trajanjem obveznosti sorazmerno z zapadanjem glavnice v plačilo.

Obračunane obresti od dolgoročnih obveznosti so odhodki financiranja.

Dolgoročne obveznosti do pravnih ali fizičnih oseb v tujini se preračunajo v domačo valuto na dan nastanka. Tečajna razlika, ki se pojavi do dneva poravnave takšnih obveznosti oziroma do dneva bilance stanja, se šteje kot postavka odhodkov financiranja ali prihodkov od financiranja.

Kratkoročne obveznosti

Kratkoročne obveznosti vseh vrst se v začetku izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin, ob predpostavki, da upniki zahtevajo njihovo poplačilo. Prvotno nastale kratkoročne obveznosti se kasneje lahko neposredno povečajo ali pa zunaj opravljenega plačila ali drugačne poravnave tudi zmanjšajo za znesek, za katerega obstaja sporazum z upnikom.

Kasnejša povečanja kratkoročnih obveznosti razen dobljenih predujmov obremenjujejo ustrezne stroške oziroma odhodke poslovanja ali stroške oziroma odhodke financiranja, če pride do povečanj v istem poslovnem letu. Če pride do takšnega povečanja v naslednjem poslovnem letu, bremeni izredne odhodke, ne glede na to, ali se pojavi pri kratkoročnih obveznostih iz poslovanja ali pri kratkoročnih obveznostih iz financiranja.

Kadar se v istem poslovnem letu kratkoročne obveznosti (razen dobljenih predujmov) kasneje zmanjšajo, a ne s plačili ali drugačnimi poravnanimi, se zmanjšajo tudi ustrezni stroški oziroma odhodki poslovanja ali stroški oziroma odhodki financiranja. Če pride do takšnega zmanjšanja v naslednjem poslovnem letu, gre v izredne prihodke ne glede na to, ali se pojavi pri kratkoročnih obveznostih iz poslovanja ali pri kratkoročnih obveznostih iz financiranja.

V primeru nakupa na odloženo plačilo in v primeru prekoračitve pogodbenega roka za plačilo se tisti del kratkoročne obveznosti ki se nanaša na obresti, obravnava kot strošek oziroma odhodek financiranja in ne kot sestavni del vrednosti kupljene stvari ali storitve.

Kratkoročne obveznosti do pravnih ali fizičnih oseb v tujini se preračunajo v domačo valuto na dan nastanka. Tečajna razlika, ki se pojavi do dneva poravnave takšnih obveznosti oziroma do dneva bilance, se šteje kot postavka odhodkov financiranja ali prihodkov od financiranja.

Po izteku zastaralnega roka lahko podjetje odpiše kratkoročno obveznost v dobro izrednih prihodkov.

Sedanja knjigovodska vrednost obveznosti

V knjigovodstvu izkazovana vrednost obveznosti temelji na listinah o nastanku oziroma spremembi obveznosti. Obveznosti, ki iz bilo kakega razloga ne bodo poravnane se všteto med prihodke v obdobju, ko so je spoznano, da ne bodo poravnane.

Presojanje vpliva obveznosti na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o obveznostih

Vsebina vrednosti:

Postavka predstavlja upniška upravičenja do družbe. Vedno mora biti izkazovana samo z dejanskimi zneski, z zneski do katerih so upniki upravičeni. V primeru, da je prikazana v prevelikih vrednostih bo ta presežek oblikoval prihodke. V primeru, da je obveznost prikazana v premajhnih zneskih pa bo za razliko treba oblikovati odhodke. Tako preveliko kot prenizko izkazovanje bo vplivalo na poslovni izid.

Pomembna je presoja ustreznosti upniških (dolžniških virov). Načeloma so ti viri cenejši kakor lastniški. Zato bi normalno pričakovali težnjo po čim večjem obsegu teh virov. Dolgove je treba plačati v točno določenih obdobjih. V primeru, da takrat družba ni sposobna poravnati svojih obveznosti je to povezano s težavami. Upniki terjajo zamudne obresti, sodni postopki so dragi, v končni stopnji pa ni izključen predlog za uvedbo stečajnega postopka. Ugled družbe je omajan. Ta vpliva na sposobnost pridobivanja upniških virov. Zahtevajo se dodatna jamstva. Vse skupaj vpliva na stroške poslovanja in s tem na poslovni izid.

Zelo pomembno spoznati stopnjo zadolženosti neke družbe in njeno odplačilno sposobnost.

Povezava z izkazom uspeha:

Cena dolgov se izraža v obrestih. Te so sestavina izkaza uspeha. Pri obravnavi cene dolgov je pomembno spoznati razliko med donosnostjo angažiranih sredstev in ceno dolgov. V primeru, da je cena dolgov nižja (upoštevati je treba obresti po davkih) od donosnosti sredstev razlika vpliva na večji poslovni izid in obratno. Pri tem pa ne smemo zanemariti odplačilne sposobnosti družbe.

Presojanje vsebine:

Pri presojanju vsebine navedenih bilančnih postavk si pomagamo s:

- kazalniki financiranja (ugotavljamo udeležbo obravnavane kategorije v zeleni celoti)
- kazalniki vodoravnega finančnega ustroja - presojamo način financiranja kategorije (kaj financiramo z dolgovi)
- kazalniki donosnosti
- ipd.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Presoditi je potrebno kvaliteto dolgov. Pri tem je treba analizirati njihovo zapadlost (ročnost). V primeru, da veliki dolgovi zapadejo v nekem obdobju je pričakovati, da bo družba imela likvidnostne težave in obratno.

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti obveznosti na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega bilančne izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomagamo s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

OBVEZNOSTI				
IZKAZOVANA VREDNOST V BILANCI STANJA	VPLIV NA IZKAZOVANE			VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>PRIHODKE</i>	<i>ODHODKE</i>	<i>REZULTAT</i>	tvegano / netvegano
pre nizka	/	pre nizki	pre visok	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je</i> <i>ugotovi učinek</i> <i>prevrednotenja</i>
pre visoka	pre nizki	pre visoki	pre nizek	netvegano: skrita rezerva

STROŠKI, ODHODKI IN PRIHODKI

STROŠKI

V vsakdanjem življenju mnogokrat govorimo o stroških v zvezi z nečim, kar nas je nekaj stalo. Toda stroški niso isto kot izdatki. Če poslovni sistem kupi material ima izdatke, toda ne stroškov; stroški se pojavijo šele takrat, ko material porabi. Prav tako poslovni sistem še nima stroškov, ko kupi stroj in ga plača. Stroški nastopijo z njegovo amortizacijo.

Stroški v načelu niso nič drugega kot cenovno izraženi potroški delovnih sredstev, predmetov dela in storitev v ožjem pomenu v poslovnem procesu. Izraze potroškov prvin spremenimo v stroške tako, da jih pomnožimo z nabavnimi cenami.

Potroški so bili obravnavani pri ekonomiki. Zato tukaj ne bomo ponavljali že obravnavanega. Pri računovodstvu bomo predvsem govorili o stroških. Pri tem pa se zavedamo pojmovnih razlik med potroški in stroški. V primeru, ko bo to nujno jih bomo posebej opredelili.

STROŠKI IN IZDATKI

Osnovno razliko smo predelili v prejšnji točki. Razmerje med stroški in izdatki nazorno prikažemo takole:

IZDATKI

IZDATKI, ki še niso stroški	IZDATKI, ki so hkrati stroški	IZDATKI, ki so že prej stroški	IZDATKI, ki niso nikoli stroški
--	--	---	--

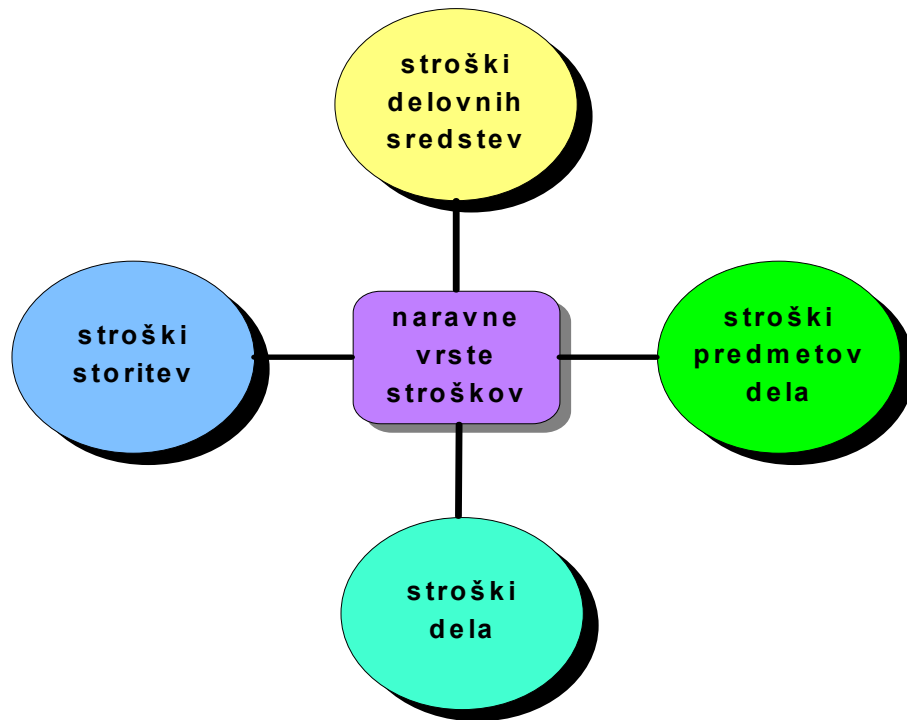
STROŠKI, ki so že prej izdatki	STROŠKI, ki so hkrati izdatki	STROŠKI, ki še niso izdatki	STROŠKI, ki niso nikoli izdatki
---	--	--	--

VRSTE STROŠKOV

Naravne vrste stroškov

Iz splošne opredelitve stroškov sledijo te naravne vrste stroškov:

Slika 23: Naravne vrste stroškov

Gornja razčlenitev se veže na produkcijske tvorce.

V računovodskih evidencah se stroški razčlenjujejo po naravnih vrstah najmanj po skupinah, predvidenih v izkazu uspeha, ki prikazuje stroške in ne samo funkcionalno opredeljenih odhodkov poslovanja. Te skupine so:

- stroški materiala,
- stroški storitev (v ožjem pomenu)
- amortizacija,
- odpisi zalog in terjatev,
- stroški dela in
- stroški dajatev.

Stroški obresti se upoštevajo le pri nekaterih kalkulacijah.

Opredelitev vsebine stroškov materiala in storitev

Vsebina stroškov materiala in storitev

Pod stroški razumemo le vračunane stroške in ne tudi tistih, ki so kratkoročno ali dolgoročno odloženi na kontih aktivnih časovnih razmejitev.

V praksi se pogosto uporabljata izraza materialni in nematerialni stroški. Zato ju je treba dodatno osvetliti. Izraz materialni stroški, s katerim bi bili mišljeni stroški materiala in hkrati stroški storitev, in izraz nematerialni stroški sta brez pomena, ker taka pojma ne obstajata.

Material:

Stroški materiala so cenovno izraženi potroški neposrednega materiala in tistega dela materiala, ki sestavlja splošne proizvodjalne stroške ter splošne stroške nabave, uprave in prodaje. S stroški materiala se razumejo tudi vrednosti normalnega kalamita in loma, porabljene energije in porabljenih nadomestnih delov.

Storitve:

1. Opredelitev

Kadar obravnavamo prvine poslovnega procesa največkrat kar pozabimo na storitve, čeprav brez njih poslovni proces večinoma sploh ne bi bil mogoč. Tudi pojem storitve ni dovolj opredeljen. Vsekakor pa je njihova posebnost, da nimajo lastne materialne oblike, kot jo imajo predmeti dela in delovna sredstva.

Storitve lahko opredelimo v širšem in ožjem pomenu. V ožjem pomenu lahko rečemo, da so stroški storitev stroški, ki niso pojmovani kot stroški materiala, amortizacije, osebnih dohodkov in dajatev ali kot stroški financiranja. Takšno naravo imajo stroški prevoznih storitev, proizvodjalnih stopenj, ki jih opravijo druga podjetja, storitev vzdrževanja, reklame in reprezentance, najemnin, zavarovalnih premij, storitev plačilnega prometa in podobni.

V širšem pomenu pa mednje vštevamo tudi vse spredaj neopredeljene storitve.

2. Vrste storitev

V osnovi jih lahko delimo na:

- storitve drugih in
- **lastne storitve**

Marsikateri poslovni sistem ima ustrezna delovna sredstva, predmete dela in tudi delavce, vendar ne more pričeti proizvajati dokler ne razpolaga s kakim patentom ali licenco. Torej je tudi patent ali licenco treba obravnavati kot storitev, vendar ima takrat taka storitev precej dolgoročno naravo.

Nekatere storitve niso neposredno vključene v poslovni proces, vendar brez njih ne bi obstajalo okolje, v katerem poteka poslovni proces (storitve raznih negospodarskih organizacij, zavodov ipd.).

Končno imamo opravka s storitvami, ko navadno sploh ne uporabljamo tega izraza (npr. obresti = vrednostni izkaz za posebno finančno storitev, dajanje posojil).

Iz povedanega izhaja, da razlikujemo štiri skupine storitev:

- storitve, ki so neposredno vključene v izvajanje poslovnega procesa;
- storitve, ki neposredno oblikujejo znanje, potrebno v poslovnem procesu
- storitve, ki vplivajo na vzpostavljanje okoliščin izvajanja poslovnega procesa
- storitve, ki omogočajo prisotnost sredstev, potrebnih v poslovnem procesu.

Nekatere storitve imajo kratkoročno naravo, nekatere pa dolgoročno. Med stroški storitve v računovodskem smislu smo obravnavali le kratkoročne storitve.

3. Potroški storitev

Storitve, ki so neposredno vključene v izvajanje poslovnega procesa so lahko povezane s kako izmed drugih prvin tega procesa (storitve popravil delovnih sredstev ipd.), nekatere dopolnjujejo druge prvine (PTT storitve, reprezentanca, reklama in propaganda) in končno nekatere storitve zamenjujejo del celotnega poslovnega procesa, ki bi ga bilo sicer treba izvesti z delovnimi sredstvi, predmeti dela in delavci kot prvinami (proizvajalne storitve). Vse takšne storitve so kratkoročne narave in lahko računamo, da bodo porabljene že ob nastanku, ko bodo vključene kot prvina poslovnega procesa (pojavi se kot strošek v celoti).

Storitve, ki neposredno oblikujejo znanje so čedalje pomembnejši dejavnik razvijanja poslovnega procesa. Tudi te storitve so številnih vrst (povezave s tehnološkimi in znanstvenimi institucijami, izobraževanje, patenti, licence itd.) Take storitve so praviloma dolgoročne (izjema so svetovalne storitve).

Njihovi potroški se praviloma pojavljajo kot amortizacija - v daljšem časovnem obdobju. Njihovo vrednotenje je podobno kot vrednotenje delovnih sredstev, zato tega ne ponavljamo.

Storitve, ki vplivajo na okolščine izvajanja poslovnega procesa se ne merijo po dejanskih potroških v okviru posameznega poslovnega sistema. Praviloma njihovih dejanskih potroškov niti ne moremo natančno ugotoviti niti ni povsem jasno, ali in v kolikšni meri kak poslovni sistem sploh uporablja take storitve. Take storitve so npr. storitve gospodarske zbornice, storitve zadovoljevanja skupnih potreb na področju izobraževanja, zdravstva ipd. Financirajo se na solidarnostnem načelu. Izhajamo iz predpostavke, da so porabljene v celotni družbi v istem obdobju, v katerem so opravljene in v katerem jih poslovni sistem solidarno sofinancira (prispevki, davki ipd.).

Storitve, ki omogočajo prisotnost sredstev potrebnih v poslovnem procesu (obresti, zavarovanja, najemnine ipd.) Potroški za te storitve se nadomestijo v obdobju v katerem so nastali.

Nekatere od prikazanih storitev se všttevajo med odhodke (npr. obresti = odhodek od financiranja).

Merjenje (vrednotenje) stroškov materiala in storitev

Pri merjenju obravnavnih stroškov jih je potrebno razdeliti v dve skupini:

- Stroški materiala, ki se pred porabo zadržujejo v zalogah
Stroški takega materiala se izkazujejo v zneskih, ki so preden so nastali potroški materiala, oblikovali vrednost zalog. Odvisni so od metode, ki podjetje uporablja¹⁸. Če podjetje uporablja stalne cene materiala, je treba pri porabi obračunati ustrezni del odmikov in nato so stroški izkazani z zneski, ustreznimi izbrani metodi. Podjetje mora uporabljeno metodo pojasniti.

Poznejši popravek stroškov materiala je potreben le, če so nove nabavne cene materiala manjše od dotedanjih ali če so čiste iztržljive cene manjše od prvotnih nabavnih cen oziroma stroškov. Prav tako je potreben v zvezi z odpisom in popravkom vrednosti zastarelih zalog in s primanjkljaji materiala. Takšni popravki stroškov se ne morejo zadrževati v vrednosti zalog proizvodov ali nedokončane proizvodnje, temveč se takoj vštetejo v odhodke poslovanja.

- Stroški materiala, ki se pred porabo ne zadržujejo v zalogah

Takšni stroški se pojavljajo praviloma v dejanskih zneskih ob nabavi takega materiala oziroma storitev ter zanje ne veljajo določila o metodah takih ali drugačnih cen. Izjema od tega pravila je le vračunavanje dotlej kratkoročno odloženih stroškov s kontov aktivnih časovnih razmejitev.

Med stroški materiala ali storitev te vrste ne sme biti postavk, ki bi morale biti med aktivnimi časovnimi razmejitvami, ker se njihova koristnost razteza na več obdobj.

Obresti in dajatve, ki niso odvisne od poslovnega izida, se v duhu tega standarda ne obravnavajo kot stroški storitev.

Oblikovanje dolgoročnih rezervacij za pokrivanje prihodnjih stroškov materiala in storitev je treba obravnavati kot posebno vrsto stroškov v okviru skupine stroškov storitev, pri čemer pa je treba pozneje, ko se takšni stroški dejansko pojavijo preprečiti napihovanje celotnega zneska stroškov in odhodkov v podjetju.

➤ ¹⁸ Metoda: drsečih poprečnih cen, tehtnih poprečnih cen, lifo ali lifo.

Presojanje vpliva stroškov materiala in storitev na poslovne odločitve

Analični postopki za oblikovanje mnenja o stroških materiala in storitev

Vsebina vrednosti

Vrednost materiala in storitev v izkazu uspeha prikazuje stroške materiala in storitev oblikovane v skladu s sprejetimi računovodskimi usmeritvami. Načeloma se prikazani stroški oblikujejo v višini, kot so listinsko utemeljeni.

Povezava z bilanco stanja

V primeru, da so oblikovani stroški v različnih vrednostih od izvirno nastalih se učinki kažejo v povezanih kategorijah sredstev in njihovih virov. V primeru, da so stroški materiala oblikovani previsoko, so zaloge materiala oblikovane prenizko in tako naprej.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine obravnavane bilančne kategorije si pomagamo s:

- Kazalniki obračanja
- Kazalniki gospodarnosti

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno : standardno
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti stroškov materiala in storitev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega računovodske izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

<i>STROŠKI MATERILA IN STORITEV</i>			
IZKAZOVANA VREDNOST V IZKAZU USPEHA	VPLIV NA IZKAZOVANO		VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>AKTIVO</i>	<i>PASIVO</i>	tvegano / netvegano
PREMAJHNA	PREVISOKA	-	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
PREVISOKA	PREMAJHNA	-	netvegano: skrita rezerva

Stroški amortizacije

Opredelitev vsebine in višine stroškov amortizacije

Vsebina in višina stroškov amortizacije

Amortiziranje je razporejanje vrednosti amortizirljivega sredstva med stroške v ocenjeni dobi njegove koristnosti. **Amortizacija** je strošek, ki nastaja zaradi prenašanja nabavne vrednosti amortizirljivega sredstva na poslovne učinke in je obračunan kot zmnožek amortizacijske osnove in amortizacijske stopnje.

Podjetje za svoje lastne potrebe samostojno določi:

- metodo amortiziranja opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev,
- letne amortizacijske stopnje,
- razdelitev letne amortizacije na obdobja znotraj leta.

Amortizirljiva sredstva so sredstva, ki:

- jih po pričakovanjih namerava podjetje uporabljati več kot eno poslovno leto,
- imajo omejeno dobo koristnosti in
- jih ima podjetje zato, da jih uporablja pri proizvodnji ali dobavljanju blaga in storitev, za posojanje drugim za plačilo ali iz drugih razlogov.

Pričetek in prenehanje obračunavanja amortizacije sta odvisna od uporabe sredstva, ki se amortizira. Praviloma se sredstva amortizirajo od prvega dne naslednjega meseca po usposobitvi sredstva za funkcijo. Amortizirajo se dokler se uporabljajo, vendar ne dalj kot dokler vsota odpisov ne doseže ostanka vrednosti sredstev ob prenehanju uporabe.

Če je neodpisana vrednost sredstev iz kakršnih koli razlogov večja od zneska amortizacije, ki jih bo mogoče pokriti z ustreznimi bodočimi prihodki, je treba obravnavati razliko kot dodatno obračunano amortizacijo v obdobju, v katerem pride do takšne ugotovitve.

Če pa ima neodpisano vrednost kako sredstvo, ki nima več nobene koristnosti, jo je treba prenesti med izredne odhodke in je ne obravnava kot amortizacijo.

Amortizirljivi znesek je izvirna ali revalorizirana nabavna vrednost amortizirljivega sredstva, zmanjšana za ocenjeno preostalo vrednost. Podjetje v okviru celotne dobe koristnosti posameznega opredmetenega osnovnega sredstva ali neopredmetenega dolgoročnega sredstva strogo dosledno razporeja njegov amortizirljivi znesek med posamezna obračunska obdobja kot tedanjo amortizacijo. Na obdobje razporejena amortizacija se obravnava kot vračunani strošek, odvisno od metode vrednotenja stroškovnih nosilcev pa je lahko že kar ob nastanku tudi odhodek.

Metode amortizacije: Podjetje lahko samostojno odloči, kakšno metodo amortiziranja bo uporabljalo:

- enakomerno časovno amortiziranje,
- padajoče časovno amortiziranje,
- rastoče časovno amortiziranje ali
- funkcionalno amortiziranje.

Amortizacija se obračunava posamično, skupinsko pa samo pri opredmetenih osnovnih sredstvih s posamičnimi vrednostmi do 500 ECU.

Izbrano metodo amortiziranja mora podjetje dosledno uporabljati iz obračunskega obdobja v obračunsko obdobje. Samo spremenjene okoliščine opravičujejo spremembo metode amortiziranja. V obračunskem obdobju, v katerem pride do spremembe metode amortiziranja, je treba učinke spremembe izmeriti in jih opisati v poročilu o spremembi in razlogih zanjo.

Amortizacijska osnova je pri enakomernem časovnem amortiziranju enaka amortizirljivemu znesku, pri padajočem pa je lahko enaka vsakokratni neodpisani vrednosti.

Amortizacijska stopnja je pri enakomernem časovnem amortiziranju razmerje med vrednostjo, ki se v posameznih letih prenaša na poslovne učinke, in amortizacijsko osnovo, pri padajočem amortiziranju pa je lahko tudi razmerje med dolžinama preostale in celotne dobe koristnosti.

Amortizacijske stopnje, ki so predpisane pri sestavljanju davčne prijave, niso tudi podlaga za obračunavanje amortizacije v poslovnih knjigah.

Doba koristnosti posameznega opredmetenega osnovnega sredstva ali neopredmetenega dolgoročnega sredstva je odvisna od:

- pričakovanega fizičnega izrabljanja¹⁹,
- pričakovanega tehničnega staranja²⁰,
- pričakovanega ekonomskega staranja,
- pričakovanih zakonskih ali drugih omejitev uporabe.

Kot dobo koristnosti posameznega sredstva je treba upoštevati tisto, ki bi bila glede na posameznega izmed naštetih dejavnikov najkrajša.

Občasno je treba preverjati dobo koristnosti opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev, amortizacijske stopnje pa glede na to preračunati za sedanja in bodoča obdobja, če so pričakovanja bistveno drugačna od prejšnjih ocen. Tudi učinek take spremembe je treba opisati v poročilu v obračunskem obdobju, v katerem pride do nje.

Med letom se obračunava začasna amortizacija, ki pa se popravi za medletne spremembe v stanju opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev ter zaradi spremenjenih okoliščin, ki narekujejo spremembo izbrane metode obračunavanja amortizacije. Na koncu leta in ob statusnih spremembah med letom se sestavi končni obračun amortizacije, ki prikazuje:

- uporabljeno metodo obračunavanja amortizacije,
- dobo trajanja obravnavanih sredstev in uporabljene amortizacijske stopnje,
- zneske obračunane amortizacije za poslovno leto.

➤ ¹⁹ **Časovno amortiziranje** je obračunavanje amortizacije glede na dobo koristnosti.

➤ ²⁰ **Funkcionalno amortiziranje** je obračunavanje amortizacije glede na dejansko uporabo v posameznem razlomku časa.

Amortiziranje opredmetenih osnovnih sredstev, ki jih je podjetje vzelo v finančni najem, mora biti usklajeno z amortiziranjem drugih podobnih osnovnih sredstev. Če ni utemeljenega zagotovila o tem, da bo najemnik prevzel lastništvo do konca trajanja finančnega najema, je treba takšno osnovno sredstvo povsem amortizirati bodisi med trajanjem finančnega najema bodisi v dobi njegove koristnosti, odvisno od tega, katera od obeh je krajša.

Amortiziranje opredmetenega osnovnega sredstva, ki ga podjetje da v poslovni najem, mora biti usklajeno z amortiziranjem drugih podobnih osnovnih sredstev.

Presojanje vpliva stroškov amortizacije na poslovne odločitve

Analični postopki za oblikovanje mnenja o stroških amortizacije

Vsebina vrednosti

Vrednost amortizacije v izkazu uspeha prikazuje stroške letnega nadomeščanja amortizirljivih sredstev.

Povezava z bilanco stanja

Vsota letne amortizacije povečuje popravek vrednosti amortizirljivih sredstev. V primeru, da so oblikovani stroški v različnih vrednostih od realnih velikosti se učinki kažejo v povezanih kategorijah sredstev, ki so lahko prevrednotene ali podvrednotene.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine obravnavane bilančne kategorije si pomagamo s kazalniki obračanja.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno : standardno
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti stroškov materiala in storitev na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega računovodske izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje).

Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

STROŠKI AMORTIZACIJE			
IZKAZOVANA VREDNOST V IZKAZU USPEHA	VPLIV NA IZKAZOVANO		VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	AKTIVO	PASIVO	tvegano / netvegano
Prenizka	Previsoka	/	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
Previsoka	Prenizka	/	netvegano: skrita rezerva

Stroški dela

Opredelitev vsebine stroškov dela in njihovo merjenje

Stroški dela vsebujejo plače ter dajatve podjetja za socialno in pokojninsko zavarovanje, deležev zaposlenih iz dobička pa ne.

Vsebujejo:

- plače, ki pripadajo zaposlenim, v kosmatem znesku ne glede na poslovni izid ter
- tisti del dajatev za socialno in pokojninsko zavarovanje, ki ga podjetje dodatno obračunava glede na te plače.

Podjetje vračunava stroške dela najmanj enkrat mesečno. V utemeljenih primerih lahko nekatere stroške dela v okviru poslovnega leta tudi časovno razmejuje, vendar v letni bilanci stanja ne sme biti na ta račun nobenih postavk ne aktivnih pasivnih časovnih razmejitev.

Obračunanim stroškom dela ustrezajo z njimi povezane obveznosti, dokler jih podjetje ne poravnava. Obveznosti za plače so prikazane kot obveznosti do posameznih delavcev v znesku čistih plač in kot odtegnjene obveznosti za v njihovih kosmatih plačah vsebovane dajatve. Dodatno so prikazane še obveznosti podjetja samega za dajatve, ki jih mora obračunavati glede na znesek kosmatih plač in ki niso njihov sestavni del.

Plača

je zaslužek zaposlenega za opravljeno delo. Obračunana je za nazaj in je za podjetje strošek. Izraz mezda se v tej zvezi ne uporablja. Zaposleni se ne delijo na delavce in uslužbence **in** tudi čas, za katerega se obračunavajo zaslužki, je za vse enak.

Plače se zaposlenim obračunavajo na podlagi:

- časa dela,
- količine pri tem ustvarjenih poslovnih učinkov,
- kakovosti rezultatov dela,
- gospodarnosti pri delu in
- osebnih značilnosti posameznih delavcev.

Podrobnosti rešuje ustrezni pravilnik v podjetju ki upošteva načelne okvire kolektivne pogodbe.

Kot plače se štejejo tudi nadomestila plač, ki skladno z zakonom, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi pripadajo zaposlenim za čas, ko ne delajo, v obsegu, ki bremeni podjetje. Naravo plač imajo tudi dajatve v naravi,

darila in nagrade zaposlenim ter zanje plačani ali njim povrnjeni zneski, ki niso v neposredni zvezi s poslovanjem podjetja.

Podjetje vračunava na račun plač najmanj izhodiščne plače po ustrezni kolektivni pogodbi.

Nadomestilo plače je zaslužek zaposlenega za čas, ko ne dela.

Nadomestila plač se obračunavajo skladno z zakonom, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi.

Nadomestila plač, do katerih povračila podjetje ni upravičeno, so nadomestila za čas odsotnosti med boleznijo, letnim dopustom, državnimi prazniki, izrednim dopustom in druga skladno s predpisi, kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi.

Kosmata plača je plača, ki vsebuje poleg čiste plače še davek ter dajatve za socialno in pokojninsko zavarovanje, ki se zaposlenim odtegujejo.

Stopnje dajatev iz kosmatih zneskov plač in deležev iz dobička ter stopnje, po katerih mora podjetje obračunavati dodatne, od kosmatih zneskov odvisne dajatve določajo predpisi. Podjetje lahko samostojno vzpostavi lastni pokojninski sklad ali druge sklade za potrebe zaposlenih.

Čista plača je plača, ki ostane zaposlenemu po odtegnitvi tistega dela davka ter dajatev za socialno in pokojninsko zavarovanje, za katerega je sam zavezanec.

Dajatve podjetja za socialno in pokojninsko zavarovanje so obveznosti podjetja, odvisne od kosmatih plač, in za podjetje strošek poleg kosmatih plač.

Deleži zaposlenih iz dobička so tisti del čistega dobička podjetja, ki je razdeljen med zaposlene. Deleži iz dobička lahko pripadajo vsem zaposlenim, posebne nagrade v zvezi s poslovnim izidom podjetja pa pripadajo članom poslovodstva in organov upravljanja podjetja. Podrobnosti rešuje ustrezni pravilnik v podjetju.

Deleži zaposlenih iz dobička se pojavijo, kadar podjetje doseže čisti dobiček in obstajajo pravne podlage zanje. Predpisi določajo, ali so zneski, ki gredo zaposlenim obremenjeni s kakimi dajatvami, za katere mora poskrbeti podjetje samo.

Presežek neizplačanih čistih plač in čisti znesek deležev zaposlenih iz dobička je mogoče na podlagi ustreznih sklepov in sporazumov ter s privolitvijo zaposlenih obravnavati tudi kot obliko pridobivanja deležev zaposlenih v osnovnem kapitalu podjetja.

Povračila: Delavcem povrnjeni zneski, ki niso v neposredni zvezi s poslovanjem podjetja in imajo naravo plač, so na primer zneski za prevoz na delo in z njega, zneski za topli obrok med delom in drugi. Potni stroški v zvezi s službenimi potovanji, stroški dela na terenu, a tudi šolnine in štipendije, ki so v neposredni zvezi s poslovanjem podjetja, pa se obravnavajo kot stroški storitev.

Obračunane plače se lahko razlikujejo od tistih, ki so priznane pred ugotovitvijo obdavčljivega dobička v davčni prijavi podjetja.

Presojanje vpliva stroškov dela na poslovne odločitve

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o stroških dela

Vsebina vrednosti

Vrednost stroškov dela prikazuje ceno dela. Ta mora biti prikazana najmanj v višini s predpisi, kolektivnimi pogodbami ali drugimi podobami opredeljenih plač.

Povezava z bilanco stanja

V primeru, da so oblikovani stroški v različnih vrednostih od izvirno nastalih se učinki kažejo v nerealnem prikazovanju sredstev oziroma obveznosti. V primeru, da so prenizko izkazani so prenizko izkazane tudi obveznosti iz naslova plač.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine obravnavane bilančne kategorije si pomagamo s kazalniki dohodkovnosti z vidika zaposlenih.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno : standardno
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Podobnih možnosti je še veliko. Tako je za presojo primernosti oblikovanih plač zanimiva primerjava med ustvarjeno čistim dobičkom in stroški dela. Rezultat nam pove, koliko enot čistega dobička je ustvarjenih z enoto stroška dela. To sodilo lahko povežemo še s sodilom tehnološke opremljenosti dela ali kakim drugim.

Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti stroškov dela na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega računovodske izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

STROŠKI DELA			
IZKAZOVANA VREDNOST V IZKAZU USPEHA	VPLIV NA IZKAZOVANO		VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	AKTIVO	PASIVO	Tvegano / netvegano
PRENIZKO	/	Prenizko	Tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja, saj lahko delavci manjkajoče plače izterjajo</i>
PREVISOKO	/	/	Netvegano: <i>Potencialna rezerva v primeru, da je možno stroške dela zmanjšati.</i>

ODHODKI

OPREDELITEV ODHODKOV

Vsebina odhodkov

Odhodki predstavljajo stroške, ki se v obračunskem obdobju nadomeščajo iz oblikovanih prihodkov obračunskega obdobja.

Razmerje med stroški, zalogami in odhodki prikazujemo v spodnji shemi:

STROŠKI	=	STANJE ZALOG (UČINKI)	+	ODHODKI
----------------	---	--------------------------------------	---	----------------

Analična delitev odhodkov

Podjetje razčlenjuje odhodke na:

- odhodke poslovanja
- odhodke financiranje
- izredne odhodke

Odhodke poslovanja obravnava podjetje na dva načina. Po funkcionalnih skupinah jih razčlenjuje na proizvajalne stroške prodanih količin in v trgovinski dejavnosti na nabavno vrednost prodanih količin ter na splošne stroške uprave, splošne stroške prodaje in neposredne stroške prodaje. Obravnava pa jih tudi kot vsoto stroškov v

obdobju, ki ji v trgovinski dejavnosti prišteje nabavno vrednost prodanih količin, to vsoto pa poveča za stroške v začetni zalogi proizvodov in nedokončane proizvodnje ter zmanjša za stroške v končni zalogi proizvodov in nedokončane proizvodnje. Stroški obresti so izključeni iz odhodkov poslovanja.

Odhodke financiranja sestavljajo stroški obresti²¹, dani kasaskonti, stroški odpisov dolgoročnih in kratkoročnih finančnih naložb, negativne tečajne razlike v razmerah, ko ni domače inflacije, in druge postavke, med katerimi je najpomembnejše pokritje revalorizacijskega primanjkljaja. Za potrebe analize razčlenjuje podjetje odhodke financiranja na del, ki je povezan z nastajanjem prihodkov od poslovanja, in del, ki je povezan z nastajanjem prihodkov od financiranja.

Podjetje ločeno izkazuje tiste odhodke financiranja, ki se pojavljajo iz razmerij s povezanimi podjetji v skupini, za katero se sestavlja skupinski (konsolidirani) izkaz uspeha.

Izredne odhodke sestavljajo neobičajne postavke²² in postavke iz preteklih obračunskih obdobj, ki v obračunskem obdobju zmanjšujejo celotni poslovni izid pod tistega, ki izhaja iz rednega delovanja podjetja. Med izrednimi odhodki je tudi znesek izgube iz prejšnjih let, ki ga namerava podjetje poravnati v obračunskem obdobju.

Kot izredni odhodek izkazuje podjetje oblikovanje rezervacij za kritje možne izgube, če je:

- verjetno, da bodo bodoči dogodki potrdili, da bo, po upoštevanju vseh možnih rešitev, prišlo do zmanjšanja vrednosti kakega sredstva ali do nastanka dolga na dan bilance stanja, in
- moč razumno oceniti znesek možne izgube.

Podjetje mora pojasniti vse vrste odhodkov, ki jih prikazuje pri svojem poročanju.

MERJENJE (VREDNOTENJE) ODHODKOV

Normalnemu vrednotenju zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje po proizvajalnih stroških ustrezajo odhodki poslovanja, sestavljeni iz proizvajalnih stroškov, ki se ne zadržujejo več v teh zalogah, ter iz vseh v obračunskem obdobju na novo obračunanih stroškov uprave in prodaje.

Pri enakomerni proizvodnji in neenakomerni prodaji se v krajših obdobjih dosega normalnejši poslovni izid, če se zaloge proizvodov in nedokončane proizvodnje vrednotijo po zoženi lastni ceni²³. V tem primeru so odhodki poslovanja sestavljeni iz zožene lastne cene prodanih količin in iz vseh na novo obračunanih neposrednih stroškov prodaje.

Pri enakomerni prodaji in neenakomerni proizvodnji se v krajših obdobjih dosega normalnejši poslovni izid, če se zaloge proizvodov in nedokončane proizvodnje vrednotijo po spremenljivih stroških. V takem primeru so odhodki poslovanja sestavljeni iz spremenljivih stroškov prodanih količin in iz vseh na novo obračunanih stalnih stroškov.

V okviru obeh skrajnih odmikov od normalnega vrednotenja zalog lahko podjetje uporabi tudi druge možnosti, ki nato vplivajo na merjenje odhodkov v posameznem obračunskem obdobju. Nekatere naravne vrste stroškov, ki bi sicer lahko bile sestavine proizvajalnih stroškov, se lahko izključujejo iz vrednotenja zalog in nedokončane

➤ ²¹ Pri danih obrestih je treba v inflacijskih razmerah pojasniti del, ki gre med odhodke financiranja, in del, ki se šteje kot postavka črpanja revalorizacijskega izida. Če to ni razvidno iz izvirne listine, si je treba pomagati z indeksom cen na malo. Obresti, ki se štejejo kot odhodek financiranja, so vedno le ostanek od celotnega zneska.

➤ ²² **Neobičajne postavke** v okviru izrednih odhodkov izhajajo iz dogodkov ali poslov, ki so drugačni kot v rednem delovanju podjetja in se ne pričakujejo redno in večkrat. Postavke iz preteklih obdobj se pojavljajo v okviru izrednih odhodkov obračunskega obdobja kot posledice napak pri izdelavi računovodskih poročil enega ali več preteklih obdobj.

➤ Kot izredni odhodek se ne šteje v istem obračunskem obdobju izpeljani odpis dvomljivih in spornih terjatev, prav tako pa tudi ne zmanjšanje vrednosti zalog ali vrednost popisnega primanjkljaja. Tak odpis je treba obravnavati kot posebno vrsto stroškov in odhodkov poslovanja, tak primanjkljaj pa obravnavati pri preračunu vseh ustreznih odhodkov poslovanja.

➤ ²³ **Zožena lastna cena** vsebuje proizvajalne stroške, splošne stroške nabave, splošne stroške uprave in splošne stroške prodaje, ne pa tudi neposrednih stroškov prodaje in stroškov financiranja.

➤

proizvodnje ter štejejo takoj kot odhodki poslovanja. Isto velja za prekoračitve nekaterih vrst stroškov iz okvira proizvodjalnih stroškov nad njihov normalni znesek.

Prenos stroškov z zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje na prodane količine ter prenos nabavne vrednosti trgovskega blaga in materiala na prodane količine se opravi z uporabo metode drsečih poprečnih cen, tehtanih poprečnih cen, fifo ali lifo. Če se uporabljajo stalne (ocenjene, standardne) cene, je treba upoštevati tudi sorazmerni del odmikov.

Odpisi vrednosti zalog in terjatev se pojavljajo v znesku, ki je obračunan v istem obdobju, popisni presežki in popisni primanjkljaji, za katere ni osebne odgovornosti, pa se upoštevajo pri preračunih ustreznih odhodkov poslovanja.

Realne obresti se pojavljajo med odhodki financiranja v znesku, ki je obračunan v istem obračunskem obdobju, razen če so vključene med opredmetena osnovna sredstva ali neopredmetena dolgoročna sredstva.

Izredni odhodki se pojavlja o v dejansko nastalih zneskih, razen v primeru možne izgube v prihodnosti. Znesek možne izgube se opira na razpoložljive informacije v trenutku, ko se izkaže med izrednimi odhodki, pri tem pa se upošteva posamezen bodoči posel, v zvezi s katerim je izguba pričakovana, ali skupina podobnih poslov, od katerih bodo le nekateri povzročili izgubo.

Uporabljeno metodo merjenja odhodkov mora podjetje pojasniti.

PRESOJANJE VPLIVA ODHODKOV NA POSLOVNE ODLOČITVE

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o odhodkih

Vsebina vrednosti

Vrednost odhodkov v izkazu uspeha prikazuje stroške materiala in storitev vsebovane v prodanih učinkih in tiste odhodke, ki se skladno s sprejetimi računovodskimi usmeritvami in predpisi ne morejo razmejevati na zalogah ali časovnih razmejitvah.

Povezava z bilanco stanja

V primeru, da so oblikovani odhodki v različnih vrednostih od njihove realne vrednosti se učinki kažejo v povezanih kategorijah sredstev in njihovih virov.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine obravnavane bilančne kategorije si pomagamo s:

- Kazalniki obračanja
- Kazalniki gospodarnosti

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno : standardno
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Podobnih možnosti je še veliko. Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti odhodkov na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega računovodske izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev: Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

ODHODKI			
IZKAZOVANA VREDNOST V IZKAZU USPEHA	VPLIV NA IZKAZOVANO		VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	AKTIVO	PASIVO	tvegano / netvegano
PREMAJHNA	PREVISOKA	-	tvegano: skrita izguba: <i>nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
PREVISOKA	PREMAJHNA	-	netvegano: skrita rezerva

PRIHODKI

OPREDELITEV PRIHODKOV

Analična delitev prihodkov

Podjetja razčlenjujejo prihodke na:

- prihodke od poslovanja
- prihodke od financiranja in
- izredne prihodke.

Vsoto prihodkov od poslovanja in prihodkov od financiranja opredeljujemo kot **redne prihodke**. V načelu so seštevek zmnožkov prodanih poslovnih učinkov z njihovimi cenami z upoštevanjem vseh ustreznih popravkov.

Prihodke od poslovanja sestavljajo prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v obračunskem obdobju (razen prihodkov od financiranja na tej podlagi), če je realno pričakovati, da bodo plačane. Če ob prodaji ali ko je storitev opravljena, ni realno pričakovati, da bodo prihodki plačani, se njihovo upoštevanje začasno odloži oziroma se prikažejo na kontih kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev. Prometni davek se ne šteje kot prihodek od poslovanja, ampak kot odtegnjena obveznost.

Prihodki od poslovanja se razčlenjujejo na prihodke iz prodaje lastnih poslovnih učinkov (proizvodov in storitev) in prihodke iz prodaje trgovskega blaga in materiala, vsi pa tudi na prihodke iz kupcem zaračunane prodaje ter subvencije, dotacije, regrese, kompenzacije, premije in podobne prihodke, kolikor se nanašajo na prodane količine in njihove stroške.

Podjetje ločeno izkazuje prihodke od poslovanja iz razmerij s povezanimi podjetji v skupini, za katero se sestavlja skupinski (konsolidirani) izkaz uspeha.

Prihodki se merijo na podlagi prodajnih cen, navedenih v računih ali drugih listinah, zmanjšani za popuste, odobrene ob prodaji ali kasneje²⁴.

-
- ²⁴ Za upravičenost do izkazovanja prihodkov iz prodaje ni pomembno niti plačilo ob prodaji niti kupčev fizični prevzem kupljenih količin, temveč le ugotovitev prodajne vrednosti prodanih količin. Prihodki iz prodaje se v trenutku prodaje zmanjšajo za dane popuste, ki so razvidni iz računa ali druge listine, kasneje pa za prodajno vrednost vrnjenih količin in pozneje odobrene popuste. Odobreni kasaskonto se obravnava kot odhodek financiranja, prejeti kasaskonto pa kot prihodek od financiranja.
 - Prodajno vrednost je treba v računu tako razčleniti, da jo je mogoče pravilno razporediti med posamezne vrste prihodkov.
 - Če kupec prevzame lastništvo nad kupljenim blagom in sprejme račun, dobava blaga pa je na njegovo zahtevo odložena, se prodajalcu lahko priznajo prihodki, če kaže, da bo do izročitve prišlo, in če je blago, za katerega izročitev gre, v trenutku priznanja prihodkov že na razpolago in pripravljeno za izročitev.
 - Če je nastanek terjatve za poslano blago vezan na kupčev prevzem, se prihodki priznajo šele po tistem, ko kupec uradno prevzame pošiljko oziroma ko poteče rok za njeno zavrnitev.
 - Če ima pri prodaji na malo kupec neomejeno pravico do vračila blaga, se prihodki ob prodaji sicer priznajo, vendar je treba v breme odhodkov poslovanja vzpostaviti namensko rezervacijo glede na izkušnje v preteklosti.
 - Pri konsignacijski prodaji, kjer se prejemnik zaveže prodati blago v izročiteljevem imenu, se prihodki priznajo šele po tistem, ko prejemnik proda blago komu drugemu.
 - Pri prodaji za plačilo vnaprej, ko prodajalec izroči blago kupcu šele po plačilu zadnjega obroka, se prihodki praviloma priznajo šele ob izročitvi blaga.
 - Kadar se vnaprej prejme plačilo za blago, ki ga ni v zalogi, se lahko prihodki priznajo šele ob izročitvi blaga kupcu.
 - Kadar se blago prodaja na obroke, se prihodki iz prodaje priznajo samo v velikosti prodajne cene v trenutku prodaje. Obresti, vključene v posamezne obroke, se uštevajo med prihodke od financiranja v sorazmerju s poravnanimi obveznostmi kupcev do prodajalca.
 - Kadar prodajna cena blaga ne vključuje tudi stroškov vgradnje, se prihodki od vgradnje priznajo, šele ko je opravljena.

Prihodki od financiranje²⁵ se pojavljajo v zvezi z dolgoročnimi in kratkoročnimi finančnimi naložbami. Prihodke od financiranja sestavljajo dobljene obresti in dividende ali drugi deleži iz dobička drugih podjetij, če ne obstaja utemeljen dvom glede njihove velikosti, zapadlosti in plačljivosti. Med drugimi prihodki od financiranja je tudi znesek pozitivnih tečajnih razlik pri kratkoročnih terjatvah iz poslovanja. Prihodki od financiranja se razčlenjujejo na tiste, ki niso odvisni od poslovnega izida drugega podjetja oziroma pravne osebe (prejete obresti), in one, ki so odvisni od njega (prejete dividende in podobno).

Podjetje izkazuje ločeno tudi prihodke od financiranja iz razmerij s povezanimi podjetji v skupini, za katero se sestavlja skupinski (konsolidirani) izkaz uspeha.

Izredne prihodke²⁶ sestavljajo neobičajne postavke in postavke iz preteklih obračunskih obdobj, ki v obračunskem obdobju povečujejo celotni poslovni izid nad tistega, ki izhaja iz rednega delovanja podjetja. Med izrednimi prihodki so tudi tisti, ki so dobljeni za poravnavo izgube iz prejšnjih let, razen če gre za uporabo lastnih rezerv.

V zvezi z oblikovanjem prihodkov je treba upoštevati:

Metoda izpolnitve pogodbe je obračunska metoda, po kateri se priznavajo prihodki šele takrat, ko je prodaja blaga ali storitev oziroma del po pogodbi dokončana ali skoraj v celoti dokončana.

Metoda stopnje dokončnosti del je obračunska metoda, po kateri se priznavajo prihodki sorazmerno s stopnjo izpolnitve pogodbe o prodaji blaga ali opravljanju storitev in del.

S finančnim najemom, na podlagi katerega izkazuje najemodajalec prihodke od financiranja, je mišljen najem, s katerim se prenesejo na najemojemalca vsa tveganja in koristi, ki izhajajo iz lastništva nad stvarjo, prenos lastništva pa ni nujen, čeprav lahko pride tudi do njega. Tak najem se običajno ne more odpovedati ter zagotavlja najemodajalcu povrnitev njegove naložbe v najem in še dobiček. V primeru finančnega najema pretvori najemodajalec svoja sredstva v finančno naložbo v najemojemalca. Taka naložba se izkaže kot razlika med seštevkom zneska dogovorjene najemnine in nezajamčene preostale vrednosti sredstva ter zneskom v najemnino vključenih prihodkov od financiranja.

Za poslovni najem pa se šteje vsak najem, ki ni finančni. Pri njem izkazuje najemodajalec v najem dana sredstva še naprej kot svoja osnovna sredstva, najemnine pa kot prihodke od poslovanja.

Podjetje mora pojasniti vse vrste prihodkov, ki jih izkazuje.

MERJENJE (VREDNOTENJE) PRIHODKOV

Prihodki iz prodaje proizvodov, trgovskega blaga in materiala se merijo na podlagi prodajnih cen, navedenih v računih in drugih listinah, zmanjšanih za popuste, odobrene ob prodaji ali kasneje. Za njihovo izkazovanje morajo biti izpolnjeni tile pogoji:

- da je prodajalec prenesel na kupca vsa tveganja in pravice, ki izhajajo iz lastništva stvari,
- da ni večje negotovosti glede prejema plačila kupnine,
- da ni večje negotovosti glede stroškov, ki se nanašajo na prodane količine,
- da ni večje negotovosti glede možnosti za vračilo prodanih količin.

Prvotno izkazani prihodki se zmanjšajo tudi za vračila prodanih količin.

➤ Kadar prodajna cena proizvoda vključuje tudi stroške servisiranja v garancijskem roku, je treba del prodajne cene pustiti kot odložene prihodke na kontih pasivnih časovnih razmejitev in jih izkazati kot prihodke, šele ko se takšni stroški tudi pojavijo.

➤ ²⁵ V inflacijskih razmerah je treba obresti iz finančnih naložb razločiti na del, ki gre med prihodke od financiranja, in del, ki se šteje kot postavka oblikovanja revalorizacijskega izida. Če razločitev ni razvidna iz izvirne listine, si je treba pomagati z indeksom cen na malo. Obresti, ki se štejejo kot prihodek od financiranja, so vedno le ostanek od celotnega zneska.

➤ ²⁶ **Neobičajne postavke** v okviru izrednih prihodkov izhajajo iz dogodkov ali poslov, ki niso običajni pri rednem delovanju podjetja in se zato ne pojavljajo niti redno niti pogosto.

➤ **Postavke iz preteklih obdobj** se pojavljajo v okviru izrednih prihodkov obračunskega obdobja kot posledice napak ali pomanjkljivosti pri izdelavi računovodskih poročil za eno ali več preteklih obdobj.

➤ Kot izredni prihodki se štejejo med drugim tudi **presežki prodajnih vrednosti** prodanih osnovnih sredstev nad njihovimi neodpisanimi vrednostmi ter dotacije, subvencije in podobno, ki niso povezane s prodanimi količinami oziroma zadevnimi stroški in tudi ne s pojavitvijo kakega sredstva. Za izredne prihodke pa se ne štejejo prihodki od popisnih presežkov, ki jih je treba obravnavati v okviru preračuna odhodkov poslovanja.

Drugi prihodki, ki se nanašajo na dobljene subvencije, dotacije, regrese, kompenzacije, premije in podobno, se lahko upoštevajo, če obstaja razumna gotovost, da bo podjetje izpolnilo pogoje, ki so v zvezi z njimi postavljeni, in jih bo tudi prejelo.

Prihodki od opravljenih storitev, razen tistih, na podlagi katerih prihaja do prihodkov od financiranja, se merijo po prodajnih cenah dokončanih storitev ali po prodajnih cenah nedokončanih storitev glede na stopnjo njihove dokončanosti, navedenih v računu ali drugi listini. Po prodajnih cenah dokončanih storitev se določa velikost prihodkov od tistih opravljenih storitev, ki se opravijo z enkratnim dejanjem, ali od storitev, ki jih sicer ni možno opraviti z enkratnim dejanjem, vendar se ne morejo šteti za dokončane, če niso opravljena vsa pomembnejša dejanja, potrebna za njihovo dokončanje. Po prodajnih cenah nedokončanih storitev se določa velikost prihodkov od tistih opravljenih storitev, katerih izvršitev je vezana na izvršitev več samostojnih dejanj, tako da se lahko prihodki priznavajo sorazmerno z dinamiko njihovega dokončevanja. V vsakem primeru morata biti izpolnjena pogoja:

- da ne obstajajo nikakršni pomembni dvomi glede tega, da bo storitev opravljena in plačana,
- da ne obstaja nikakršna pomembna negotovost glede stroškov, ki so ali bodo nastali pri opravljanju storitev.

Glede povečanja ali zmanjšanja teh prihodkov veljajo iste določbe kot za prihodke od prodaje.

V primeru dolgoročnih pogodb o gradbenih delih je priznavanje prihodkov **na** podlagi stopnje dokončanosti možno, le če je mogoče oceniti končni rok izpolnitve pogodbe. V primeru dolgoročne pogodbe po stalnih cenah je zelena stopnja verjetnosti zagotovljena, če so izpolnjeni tile pogoji:

- da je možno znesek vseh prihodkov, ki bodo po pogodbi plačani, realno oceniti,
- da je možno realno oceniti stroške izvršitve pogodbe,
- da je možno realno oceniti stopnjo dokončanosti pogodbe na dan začasnega obračuna,
- da je možno stroške pogodbe jasno opredeliti, tako da se dejansko stanje lahko primerja s prejšnjimi cenami.

V primeru dolgoročnih pogodb po načelu standardnih stroškov, povečanih za odstotek dobička, je zelena stopnja verjetnosti zagotovljena, če sta izpolnjena tale pogoja:

- da se lahko nedvoumno določijo stroški po pogodbi in
- da se lahko realno ocenijo stroški, ki se po pogodbi ne nadomestijo.

Stroški, vključeni v pogodbeni znesek, morajo vsebovati vse stroške, ki se nanašajo neposredno na pogodbo, ter stroške, ki se nanašajo na pogodbo posredno in se lahko razporedijo na več pogodb. Izvajalec del mora za razporejanje takih stroškov na posamezne pogodbe, sklenjene na podlagi enakih sodil, uporabiti isto metodo razporejanja.

Kadar ob prodaji ali opravljanju storitve ni mogoče oceniti končnega realno možnega roka zapadlosti v plačilo, se priznanje prihodkov odloži in odloženi prihodki prikažejo na kontih kratkoročnih pasivnih časovnih razmejitev. V takih primerih se prihodki izkažejo šele ob prejemu denarja. Kadar ni dvomov glede končnega poplačila, se prihodki priznajo v celoti ob prodaji, tudi če se gotovinsko plačilo opravi na obroke.

Kadar se dvomi o velikosti zneska prihodkov iz kakega posla, se prihodki ne priznajo, dokler se dvom ne odpravi. Če obstaja realna verjetnost, da se bodo stroški lahko nedvoumno določili in nadomestili v sorazmerju z velikostjo posla, se lahko odložijo in prikažejo med aktivnimi časovnimi razmejitvami ter kasneje poravnajo s prihodki.

Prihodki od financiranja se priznavajo samo, kadar ni pomembnih dvomov glede njihove velikosti ali poplačljivosti. Obresti se računajo v sorazmerju s pretečenim obdobjem ter glede na neodplačani del glavnice in veljavno obrestno mero. Dividende, dosežene v odvisnih podjetjih, se določajo po kapitalski metodi, ko je pridobljen delež iz njihovega čistega dobička, dividende pridruženih podjetij pa po naložbeni metodi, ko si delničarji pridobe pravico do njihovega izplačila.

Prihodki od financiranja so pri dajalcu v finančni najem tisti del prejetih najemnin, ki ustreza kaki stalni stopnji donosnosti naložbe v najem. Ta se lahko določa bodisi v razmerju do najmanjše še ne plačane najemnine in nezajamčene preostale vrednosti v finančni najem dane stvari, zmanjšane za še ne iztržene prihodke od financiranja tega najema, bodisi v razmerju nasproti razliki med bodočimi prejemki in izdatki v zvezi s finančnim najemom. Pri tem so v izdatkih zajeti izdatki za pridobitev stvari, ki so dane v finančni najem, za plačilo prometnih davkov in obresti ter za vračilo glavnice, če financira najem kdo drug, ne pa tudi izdatkov za zavarovalne premije, za

vzdrževanje in drugih izdatkov, ki bremene najemodajalca. Prejemki pa vsebujejo prejete najemnine, preostalo vrednost stvari in davčne prihranke pri najemu.

Izredni prihodki se priznavajo v dejanskih zneskih.

Uporabljeno metodo merjenja prihodkov mora podjetje pojasniti.

PRESOJANJE VPLIVA PRIHODKOV NA POSLOVNE ODLOČITVE

Analitični postopki za oblikovanje mnenja o prihodkih

Vsebina vrednosti

Vrednost prihodkov v izkazu uspeha prikazuje prihodke od prodanih učinkov, prihodke od financiranja in druge prihodke. Najpomembnejši so prihodki od prodanih učinkov. Po vsebini so zmnožek neto prodajnih cen in količin prodanih učinkov.

Povezava z bilanco stanja

V primeru, da so oblikovani prihodki v različnih višinah od dejansko ustvarjenih se posledice pojavljajo v postavkah bilance stanja. Če so bili prihodki prenizko izkazovani so v bilanci stanja skrite rezerve in v obratnem primeru skrite izgube.

Presojanje vsebine

Pri presojanju vsebine obravnavane bilančne kategorije si pomagamo s kazalniki gospodarnosti.

Primerjamo:

- načrtovano : uresničeno
- uresničeno v prejšnjem obdobju : uresničeno v sedanjem obdobju
- uresničeno : standardno
- uresničeno v podjetju : uresničeno v drugih podjetjih (konkurenčnih, dejavnosti ipd.)

Dodatna sodila:

Podobnih možnosti je še veliko. Pri poslovnih prihodkih, ki se fakturirajo je zanimiva primerjava med prometom oblikovanih terjatev in oblikovanimi prihodki. Pri tem pa ne smemo zanemariti davščin. Načeloma mora biti seštevek faktur enak seštevku oblikovanih poslovnih prihodkov in obračunanih davščin (davek od prometa proizvodov in storitev).

Za podjetnika pa je bistveno, da spozna vpliv odmikov med realno in izkazovano vrednostjo obravnavane kategorije na sprejemanje poslovne odločitve. Zato se pri ocenjevanju postavke osredotoča na ugotovitev odklona med izkazovano in dejansko vrednostjo. Pri tem smo pod dejansko vrednostjo razumeli s predlaganimi analitičnimi postopki ugotovljeno vrednost.

Vplivi izkazovane vrednosti prihodkov na poslovne odločitve

Na osnovi opravljenih analitičnih postopkov potrebnih za oblikovanje mnenja o obravnavani kategoriji se oceni kvaliteto ocenjevane postavke. Pri opredeljevanju vpliva se omejimo le na vplive vezane na tveganje poslovanja s podjetjem, katerega računovodske izkaze beremo. Pri tem pa je treba opredeljene vplive povezati v celoto in obravnavati celovito.

Možna stanja so:

- bilančna postavka je previsoko izkazovana
- bilančna postavka je prenizko izkazovana
- bilančna postavka je realno izkazovana

Ugotovljeno stanje v večji ali manjši meri vpliva na poslovno odločitev. Njen vpliv podjetnik opredeli z utežmi (na primer: velik vpliv ++ ali --; majhen vpliv + ali -; ni vpliva 0. Drugi primer tehtanja vpliva je lahko ocena npr. od -5 do 5, pri čemer ima ocena 0 nevtralno vrednost, ocena -5 prikazuje visoko tveganje, ocena +5 pa majhno tveganje). Pri ocenjevanju si lahko pomaga s spodaj prikazanimi vplivi na poslovno odločitev:

Prikazujemo primer ocenjevanja vpliva vrednotenja.

PRIHODKI			
IZKAZOVANA VREDNOST V IZKAZU USPEHA	VPLIV NA IZKAZOVANO		VPLIV NA POSLOVNO ODLOČITEV
	<i>AKTIVO</i>	<i>PASIVO</i>	Tvegano / netvegano
PREVISOKI	PREVISOKA	-	Tvegano: Skrita izguba: <i>Nevarno, potrebno je ugotovi učinek prevrednotenja</i>
PRENIZKI	PREMAJHNA	-	Netvegano: Skrita rezerva

Prodajne cene so tiste, ki jih prodajalec proizvodov ali storitev kot poslovnih učinkov dosega na trgu oziroma pri njihovem prevzemniku.

Če poslovni sistem daje kake popuste, je dosežena prodajna cena tista, ki je že znižana zanje.

POSLOVNI IZID

Poslovni izid je v glavnem razlika med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki v obračunskem obdobju. V načelu se poslovni izid lahko ugotavlja na podlagi ustvarjanja poslovnih učinkov, na podlagi zaračunane prodaje ali na podlagi plačane prodaje v obračunskem obdobju. Pri trgovinskih in storitvenih poslovnih sistemih v glavnem ni razlike med prvo in drugo metodo. Razlika pa nastopa pri proizvodnih proizvodnih sistemih. Zraven razlike med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki pa poslovni izid sestavljajo tudi razlika med finančnimi prihodki in odhodki ter izrednimi prihodki in odhodki.